

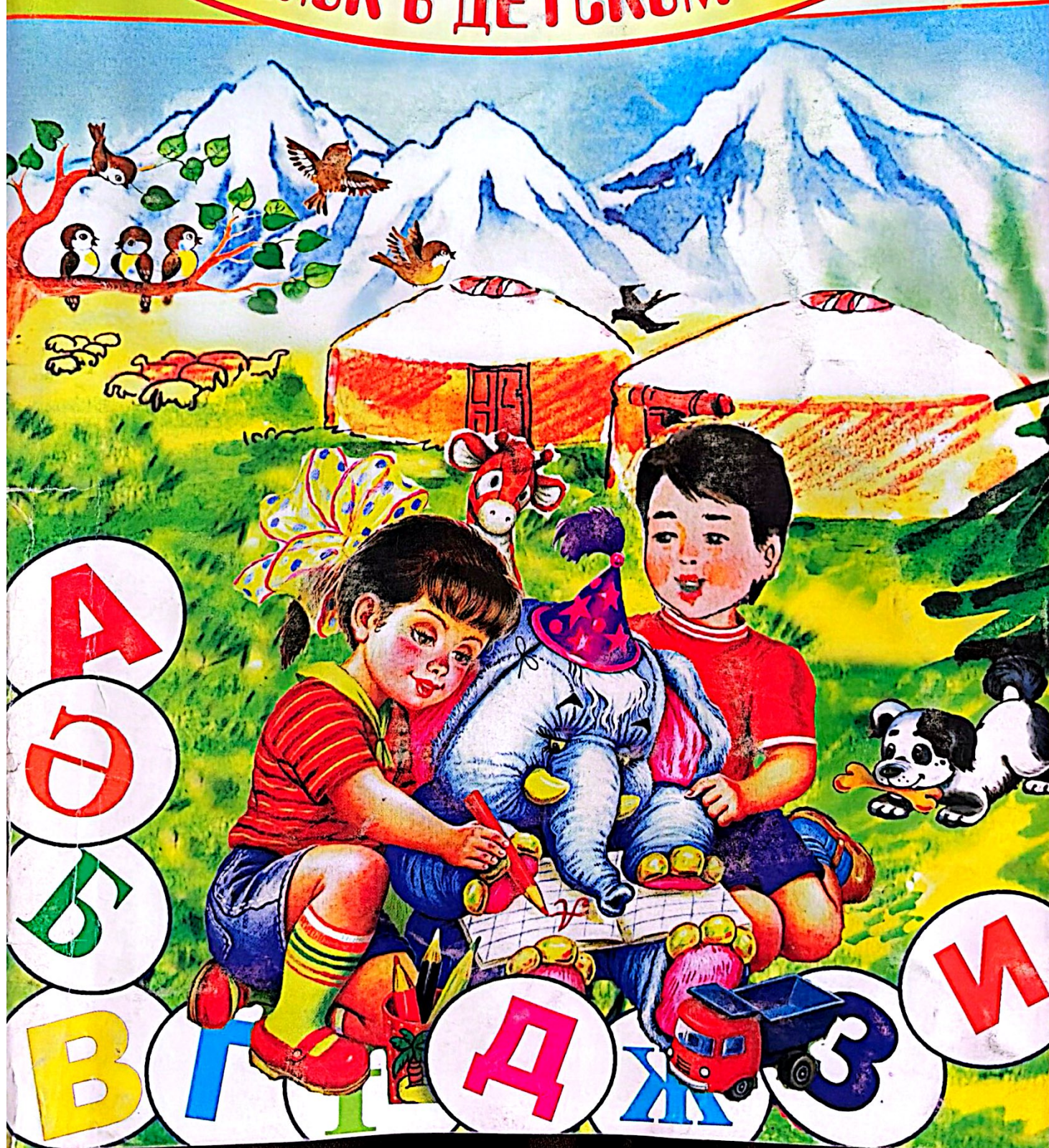
БАЛА МЕН БАЛАБАКША

Республикалық педагогикалық журнал

№3, 2024

Республиканский педагогический журнал

РЕБЕНОК В ДЕТСКОМ САДУ

Ақтобе облысы, Ойыл ауданы, Ойыл селосындағы «Балдырған» бөбекжай-бақшасынан фотокөрінісі

Балабақша меңгерушісі
Бисебаева Асел Қаржауовна

Балабақша әдіскері
Толымбаева Шара Рахымкылы

Бала мен балабақша Ребенок в детском саду

Республикалық педагогикалық журнал
Республиканский педагогический журнал
Издаётся с 2007 г.

Ай сайын шығады
Выходит 12 раз в год

Наурыз-Март №3 (190) 2024

МАЗМУНЫ СОДЕРЖАНИЕ

Бүтінгі мектепке дейінгі тәрбие және білім мәселелері	
Проблемы современного дошкольного воспитания и образования	
Оспанова Г. Балабақшадағы оқу-тәрбие үрдісін заманауи ұлтқа	2
ұйымдастырумен тілмәсіміз	
Смағұлзиева А. «Балабақшадағы оқу-тәрбие үрдісін заманауи ұлтқа	3
Елмұратқызы М. Отбасындағы тәрбиелік бала үшін орын ерекше	4
Рысбаева Г. Балабақшада ұлттық құндылықтарды дәртіптеу	5
Бердібаев А. «Адамгершілік — рухани тәрбие арқылы бала	6
танымының даму жолдары»	
Тасмұқанова Х. Мектепке дейінгі балабақшада ұйымдастырылған	8
іс-әрекетінің оңтайлы технологиялық маңызы	
Ағаманова А.С. Использование мультимедиа для развития стемогворения	10
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы, Ойыл селосындағы	
«Балдырған» бөбекжай-бақшасының	
Ясли-сад «Балдырған»	
с.Ойыл Ойылского района Акмолинской области	
Бисебаева А. Жобалау қызметін балабақшада ұйымдастырудың тиімділігі	11
Толымбаева Ш. Мектепке дейінгі ұйымда тәрбиелік-педагогикалық дамуының	
орнына ұйымдастыру ерекшелігі	12
Калиева А. «Мектеп жасына дейінгі балаларға түрлі-түрлі жұмыстарында	14
арт-терапия элементтерін қолдану»	
Утегенова Р. Баланың және тұлға ретінде қалыптасуы мен дамуындағы	15
тәрбиелік аспектілерін реттеу	
Тілебергенова А. Дидактикалық ойындар және оларды пайдалану	17
Сенгелдиева Б. «Ұсақ моторикалық дамуға арналған ойындар мен	
тапсырмалар. Ата-аналарға кеңес»	18
Баймұханова А. Ұстазым — ұлғайтым, бақытым	20
Баймұханова С. Тәрбиелік мақсаттағы — менің таңдауым	23
Бастықтербаева Ж. «Балабақша балалық шағы»	24
Жалмабаева Г. Бала бойыншағы қабілетті ашу — дарындылығын табу	25
Добжанова А. «Асық ойыны — ұлттық қалыптасуы»	25
Абдрахманова Г. «Қазақтың ұлттық ойындары» «Атқа міну мәдениеті»	27
Шиббаева Ж. Оқулар сыр шертеді	28
Ермұханова Р. «Балабақшадағы»	29
Маскировка Б. Мектеп жасына дейінгі баланың музыкаға деген	29
қызығушылығын арттыру жолы	
Ақбаева М. «Менің қолжазғам»	30
Тәрбиелік оқытайық	
Воспитание и обучение	
Нуралынова Б. «Қызықты санамастар»	31
Давыдова А. «Орманың саяхаты»	32
Кузнецова Н. «Ойын бауырсың»	32
Каримова С. «Ауылға барып қайтайық»	35
Утегенова А. Сын тұрғысынан ойларды қолдану	35
Омарова Ж. «Төзгілігіміз саяхат»	35
Мұздығалиева М. «Мамандықтың бәрі жақсы»	36
Орынханова А. «Бауырсақты үйіне қайтарайық»	38
Кетпенбаева Э. Л. дымсыз қою. Лексикалық тақырып: «Құстар»	38
Сенмуратов С. «Біз мектепке барамыз» атты ойын-сауық сценарийі	39
Нұрмұхаметова Ж. «Қызықты математика»	41
Баймұханова А. «Не әдемі!» ертегісі	42
Сариева А. «Ертегілер және саяхат» Квест — ойын Ересек тон 4-5 жас	43
Ханит Ж. «Құз берекесі»	46
Ахметова Н. Жыл басына таласқан халықтар. Ертегі желісі бойынша	
салалық көрініс	46
Алимуллина З.В. «Моя Родина — Казахстан» развлечение в предшкольной группе	48
Зенкова Г.Н. «Перелётные и зимующие птицы: занятие по ознакомлению	
с окружающим миром в группе предшкольной подготовки»	50
Давыдова И.С. «Теремок» игровое занятие по физической культуре в средней группе	51
Арабаева А.М. Коррекционно-развивающее занятие, направленное	
на формирование психоэмоциональной готовности детей к обучению в школе	52
(старшая группа)	

Меншік иелі: ЖШС «Тал-Сар плюс»

Бас редактор: Юрова С.Н.

Редактор: Бөлекбаева Ж.С.

Редакция аласы

Еденбаева З.Д. Алматы қалалық мектепке
дейінгі мекемесінің әдіскері
Зәурбекова С.О. КМҚК №132 бөбекжай-бақша-
сының меңгерушісі
Искакова Р.А. Алматы №9 мектепке дейінгі
мекемесінің қазақ тілі пәні
мұғалімі
Сарсембаева А.О. Алматы №60 мектепке дейінгі
мекемесінің меңгерушісі
Култаева Л.А. АОКБА ҚДН мектепке дейінгі
тәрбие және бастауыш білімді
дамуы әдіскері
Алиппалиева Г.Б. ОПКБА және ҚДН әдіскері

Корректор: Утегенова Л.Н.

Техникалық редактор: Галиева Р.Т.

Редакция мекен-жайы: Бөгенбай батыр
көшесі, 86, 101 б.
050010, Алматы қ.,
а/ж 46

Телефоны: 8 (727) 291-71-92
8 775 856 21 20

e-mail: rus-lit@mail.ru

«Бала мен балабақша — Ребенок в детском саду» жур-
налы редакциясына келіп түскен қолжазбалар әлсіз
өңделеді. Редакция жолданған материалдар сапасына
жауап бермейді, қолжазба авторларға қайтарылмай-
ды. Материалдар қошпиілі басылған не пайдала-
нылған жағдайда осы журналға сілтеме жасалады.

Тергеу 01.02.2024 жеріледі.
Баспа 15.02.2023 жылы қол қойылды.
Көлемі 84 x 108/16. Өсеті басылым.
Тарауы 6000.

Отпечатано в
ИП "Polyservice"
г. Алматы, ул. Казыбек би 78.
8 (727) 2795732

Журнал Қазақстан Республикасының мәдәніст және
ақпарат министрлігінде 11.06.2012 жылы тіркеліп,
№ 12824-Ж куәлігі берілді.

Бала мен балабақша Ребенок в детском саду

Республикалық педагогикалық журнал
Республиканский педагогический журнал
Издаётся с 2007 г.

Ай сайын шығады
Выходит 12 раз в год

Наурыз-Март №3 (190) 2024

МАЗМУНЫ СОДЕРЖАНИЕ

Бүгінгі мектепке дейінгі тәрбие және білім мәселелері

Проблемы современного дошкольного воспитания и образования

Оспанова Г. Балабақшадағы оқу-тәрбие үрдісінің заманауи үлгіде ұйымдастырудың тиімділігі	2
Смагулова А. «Балалардың ойлау қабілетін ойын арқылы дамыту»	3
Елмұратқызы М. Отбасындағы тәрбиенің бала үшін орны ерекше	4
Рахатбаева Г. Балабақшада ұлттық құндылықтарды дәріптеу	5
Берделхан А. «Адамгершілік — рухани тәрбие арқылы бала талпымының даму жолдары»	6
Искакова Х. Мектепке дейінгі балалардың ұйымдастырылған іс-әрекетіндегі ойынның технологиялық маңызы	8
Агзамова А.С. Использование мнемotechnики для разучивания стихотворений	10

Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы, Ойыл селосындағы «Балдырған» бөбекжай-бақшасынан Ясли-сад «Балдырған»

с.Ойыл Ойылского района Актыбинской области

Бисебаева А. Жобалау қызметін балабақшада ұйымдастырудың тиімділігі	11
Толыбаева Ш. Мектепке дейінгі ұйымда заттық-кейсіттік дамытушы ортаны ұйымдастыру ерекшелігі	12
Қалиева А. «Мектеп жасына дейінгі балаларға түзету-дамыту жұмыстарында арт-терапия элементтерін қолдану»	14
Утегенова Р. Баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуы мен дамуындағы тәрбиешінің атқаратын ролі	15
Тілепбергенова А. Дидактикалық ойындар және оларды пайдалану	17
Сисенгалиева Б. «Үсақ моториканы дамытуға арналған ойындар мен тапсырмалар. Ата-аналарға кеңес»	18
Баймұханова А. Ұстаздығым — ұлағатым, бақытым	20
Баймұханова С. Тәрбиеші мамандығы — менің таңдауым	21
Бактыгереева Ж. «Бақытты балалық шақ»	23
Жолбаева Г. Бала бойындағы қабілетті ашу — дарындылығын табу	24
Добылова А. «Асық ойыны — ұлттық қазынамыз»	25
Абдрахманова Г. «Қазақтың ұлттық ойындары» «Атқа міну мәдениеті»	25
Шинбаева Ж. Оюлар сыр шертеді	27
Еріцеева Р. «Балапан жұлдыз»	28
Максимовна Б. Мектеп жасына дейінгі балалардың музыкаға деген қызығушылығын арттыру жолда	29
Ажібаева М. «Менің қонжығым»	30

Тәрбиелер оқытайық Воспитание и обучение

Нұрақынова Б. «Қызықты сапарлар»	31
Джамбаева А. «Орманға саяхат»	32
Кудекова Н. «Әнші бауырсақ»	32
Карипова С. «Ауылға барып қайтайық»	33
Укибасова А. Сып тұрғысынан ойлауды қолдану	35
Омарова Ж. «Теңіз әлеміне саяхат»	35
Мұддағазиева М. «Мамандықтың бәрі жақсы»	36
Орынханова А. «Бауырсақты үйіне қайтарайық»	38
Кетпеннова Э. Л. дыбысын қою. Лексикалық тақырып: "Құстар"	38
Сейтмұратова С. «Біз мектепке барамыз» атты ойын-сауық сценарийі	39
Нұрмухамбетова Ж. «Қызықты математика»	41
Бакенова А. «Не дәмді?» ертегісі	42
Саринова А. «Ертегілер еліне саяхат» Квест — ойын Ересек топ 4-5 жас	43
Ханат Ж. «Күз берекесі»	46
Ахметова Н. Жыл басына таласқан хайуанаттар. Ертегі желісі бойынша саппалық көрініс	46
Агилуллиева З.В. «Моя Родина — Казахстан»: развлечение в дошкольной группе	48
Зенкова Г.Н. «Перелётные и зимующие птицы»: занятие по ознакомлению с окружающим миром в группе дошкольной подготовки	50
Дикарева И.С. «Теремок»: игровое занятие по физической культуре в средней группе	51
Архабаева А.М. Коррекционно-развивающее занятие, направленное на формирование психологической готовности детей к обучению в школе (старшая группа)	52

Меншік несі: ЖШС «Тал-Сар плюс»

Бас редактор: Юрова С.Н.

Редактор: Бөлекбаева Ж.С.

Редакция алқасы

Еденбаева З.Д.	Алматы қалалық мектепке дейінгі мекемесінің әдіскері
Заурбекова С.О.	КМҚК №132 бөбекжай-бақшасының меңгерушісі
Искакова Р.А.	Алматы №9 мектепке дейінгі мекемесінің қазақ тілі пәні мұғалімі
Сарсембаева А.О.	Алматы №60 мектепке дейінгі мекемесінің меңгерушісі
Култаева Л.А.	АОКБА ҚДИ мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білімді дамыту әдіскері
Алипкалиева Г.Б.	ОПКБА және ҚДИ әдіскері

Көркемдеуші редактор

Укенова Л.Н.

Техникалық редактор

Галиева Р.Т.

Редакция мекен-жайы: Бөгенбай батыр
көшесі, 86, 101 б.
050010, Алматы қ.,
а/ж 46

Телефоны: 8 (727) 291-71-92
8 775 856 21 20

e-mail: rus-lit@mail.ru

«Бала мен балабақша — Ребенок в детском саду» журналы редакциясына келіп түскен қолжазбалар әлдебір өңделеді. Редакция жолданған материалдар сапасына жауап бермейді, қолжазба авторларға қайтарылмайды. Материалдар көшіріліп басылған не пайдаланылған жағдайда осы журналға сілтеме жасалады.

Теруге 01.02.2024 жіберілді.

Басуға 15.02.2023 жылы қол қойылды.

Көлемі 84 x 108/16. Оффсетті басылым.

Таралымы 6000.

Отпечатано в

ИП "Polyservice"

г. Алматы, ул. Казыбек би 78.

8 (727) 2795732

Журнал Қазақстан Республикасының мәдениет және ақпарат министрлігінде 11.06.2012 жылы тіркеліп, №12824-Ж куәлігі берілді.

Жобалау қызметін балабақшада ұйымдастырудың тиімділігі

Бисебаева Асел, «Балдырған» бөбекжай-бақшасының» меңгерушісі
Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 14-қазандағы №422 бұйрығына қосымша Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің міндетін атқарушының 2016 жылғы 12-тамыздағы №499 бұйрығына 1- қосымшаны негізге ала отырып әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, жалпы адами және ұлттық құндылықтар негізінде оларды толыққанды дамыту мен әлеуетін ашу болып табылады.

Педагогтар:

-Мектепке дейінгі ұйымның (бұдан әрі-МДҰ) жобалық қызметін;

-Тәрбиешінің жобаны әзірлеу жөніндегі жұмысының үлгі жоспарын;

-Балалардың жобалық қызметін;

-Балалардың қызығушылықтарын іске асыруға бағытталған қосымшы күздіреттіліктер ретінде жобалық оқытуды зерделеді.

Жобалар МДҰ меңгеруші жанындағы кенесінде қарастырылды және бекітілді.

МДҰ-дағы жобалық қызмет

Жобалар әдісін педагог пен тәрбиеленушінің өзара әрекеттестігіне, қоршаған ортамен өзара әрекеттестікке, қойылған мақсатқа қол жеткізу бойынша кезеңдік іс-тәжірибелік қызметке негізделген педагогикалық үдерісті ұйымдастырудың тәсілі ретінде ұсынуға болады.

Жобалар әдісін әзірлеудің тарихи тәжірибесін жалпылай отырып, мынандай негізгі кезеңдерді бөліп көрсетуге болады.

-Мақсат қоюшылық: педагог балаға белгілі бір уақыт кезеңіне ол үшін неғұрлым өзекті және шамасы жететін міндетті таңдауға көмектеседі.

-Жобаны (мақсатқа қол жеткізуге арналған қызмет жоспарын) әзірлеу.

-Жобаны орындау (практикалық бөлімі).

-Қорытындыларды шығару- жаңа жобалар үшін міндеттер анықтау.

Мектепке дейінгі балалардың жасына байланысты психологиялық ерекшеліктерін есепке ала отырып, жобаларды үйлестіру ікемді болуы тиіс, яғни тәрбиеші жобаның жекелеген кезеңдерін ұйымдастыра отырып, балалар жұмысын күштеусіз бағыттайды. Әдетте барлық жобалар МДҰ ішінде, қатысушылар топтарының арасында өткізіледі, бірақ жеке тұлғалық, жеке жобалар (бейнелеу және сөз шығармашылығында) да болады.

Жобаның түрлері: кешенді, топтараралық, шығармашылық, топтық, жеке, зерттеушілік жобалар.

Ұзақтығы бойынша олар қысқа мерзімдік (бір немесе бірнеше сабақ, 1-2 апта) ұзақтығы орташа және ұзақ мерзімдік болады.

МДҰ-да жобалық әдістің негізгі мақсаты баланың ерікті шығармашыл тұлғасын дамыту болып табылады, ол балалардың даму және зертеушілік міндеттерімен анықталады.

-балалардың психологиялық салауаттылығы мен денсаулығын қамтамасыз ету,

-танымдық қабілеттіліктерін дамыту;

-шығармашылық қиялдың дамуы;

-шығармашылық ойлаудың дамуы.

-қатынас-байланыстық дағдыларды дамыту.

Тәрбиешінің жобаны дайындау жөніндегі жұмысының үлгі жоспары

Балалардың зерделенген проблемаларын негізінде жоба мақсатын қою.

Мақсатқа қарай жылжу жоспарын әзірлеу (тәрбиеші, әдіскер жоспарды ата-аналармен бірге талқылайды).

Материал жинаумен және жинақтаумен айналысу.

Жобаның жоспар-сызбасына сабақтарды, ойындарды және балалар қызметінің басқа түрлерін енгізу.

Тапсырма дайындау: үй және дербес орындауға арналған.

Жобаның тұсаукесерін немесе сабақтың ашылуын ұйымдастыру және өткізу.

Жобалар әдісі өзекті және тиімді. Ол балаға эксперименттеу, алған білімін қорыту, шығармашылық қабілеттіліктері мен қатынас-байланыстық дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді, бұл оған мектептегі оқытудың өзгерген жағдайына ойдағыдай бейімделуіне мүмкіндік береді.

Балалардың жобалық қызметі

Жобалау іс-әрекеті – белгілі тақырып көлемінде педагогикалық үрдісті ұйымдастырып, жоспарлау үшін балалар мен үлкендердің бірлескен іс-әрекеті. Жобалау іс-әрекеті-оқыту жүйесі-жобалау іс-әрекеті барысында балалардың білімі, біліктілігі, дағдысы біртіндеп күрделенген тәжірибелік тапсырмалардың жүйелі түрде орындалуы. Жобалау іс-әрекеті-жаңа технология, ізденушіліктің, зерттеудің, қойылған мәселелерді тез шешу әдістерінің жиынтығы. Жобалау іс-әрекеті үшін күрделі, өзекті, түсінікті мәселелер алынып, танымдылық, тәжірибелік, әлуметтік маңызды тақырып бойынша ата-аналар мен балалардың бірігіп еңбектенуі арқылы жүзеге асырылады. Балалардың қоршаған ортаны жан-жақты танып білуіне, әрқилы іс-әрекеттерге қызығушылығын оятуға, үлкендермен бірге қиындықтарды жеңуге, сұрақтарға жауап іздеуге, ойлау қабілетін дамытуға жағдай туғызады.

Қойылған мақсаттарға жеткен кездегі, қиындықтарды жеңген уақытта балалардың өз өзіне мақтаныш сезімі осіп, таң қалу жетістікке жету мерейі, үлкендердің қолпаштауы-балалардың өз күшіне сенуін күшейтіп, жаңа ізденістерге талпынуына әсер етеді.

Балалардың жобалық қызметі әрбір баланың өздігінен дамуына жағдай жасайды. Жобамен ұсынылатын барлық тақырыптар баланың түсінгеніне сай болуы тиіс. Баланың жасы кіші болған сайын, жоба да қарапайым болады. Кішкентай балалар өз жұмысын бір күнге немесе бірнеше сағатқа есептеуге қабілетті. Мектепке дейінгі балалар жобалары күрделі еместігімен және қарапайымдылығымен ерекшеленеді. Мектеп жасына дейінгі бала өз алдында тұрған міндетті ғана емес, сондай-ақ оны шешудің жолдарын айқын ұғынуы, педагогтың көмегі арқылы жобамен жұмыс жоспарын жасай білуі тиіс.

Жобалардың педагогикалық құндылығы:

-оны баланың немесе топ ұжымының күшімен жүзеге асыруы мүмкіндігімен;

- ондағы жаңа проблемалардың мазмұнымен;
- бала жобамен жұмыс істеу барысында дамытатын
ікемділіктер және дағдылармен;
- баланың жобамен жұмыс істеудегі қызығушылығымен
анықталды.

Балалар жобалауы - бұл мектеп жасына дейінгі
балалардың нәтижесінде олар өмірдің әртүрлі: өндірістік,
жеке, әлуметтік-саяси салалары туралы жаңа түсініктер мен
ұғымдарды меңгеретін біріктірілген қызметі.

Бала өз дербес қызметі арқылы танитын нәрсені ғана
меңгереді, бұл одан танымдық және практикалық күш-
жігерді талап етеді және бұдан кейін өмірде қолданылатын
болады.

Балалардың белсенділігінің үлгілері

Баланың күш-қуаты жағыдай жасайтын өздігінен
дамуы.

Темпераментті.

Балалар жобалауы үшін мынандай жағдайлар жасалады:

- әрбір баланың қызығушылықтарын есепке алу;
- мәжбүрлеусіз қызмет;
- ересектермен бірге мақсатқа кезеңдер бойынша жету;
- жасқа ең жақын айналадағылардан барабар тақырыпта-
ма (проблема)

- дербестік және бастаманы қолдау.

Жобалау кезеңдері

Дайындық (жоспарды ересектермен және балалармен
бірлесіп талқылау, ақпарат іздестіру, міндеттерді бөлісу).

Іске асыру кезеңі.

Бірлескен қызметтің тұсау кесері.

Мектеп жасына дейінгі баланың жобалық қызметті игеруі
5 жасқа дейін – еліктеу-орындаушылық деңгейі.

5-6 жас – дамытушы деңгейі – әлуметтік тәжірибенің жи-

накталуы.

6-7 жас-шығармашылық деңгейі-дербес қызметті белсен-
ді ұйымдастыру. Өзін-өзі бақылаудың дамуы.

Өзермейтін ережелер

Әрбір бала өзіне қызықты және қолынан келетін нәрсені
ғана орындайды.

Балалар өздері орындай алатын кезде, ересектер
ешқандай әрекетпен көмектеспейді.

Кез келген жобаның артықшылығы қызығушылық
дәрежесімен, қойылған мақсатқа жету кезеңіндегі балалардың
құштарлығымен анықталады.

Педагогтар жобалар бойынша жұмыс формалары мен
мазмұнын жоспарлау кезінде мектепке дейінгі білім беру іс-
тәжірибесі үшін неғұрлым ұлттық құндылықты дәріптеуді
басым бағытта тандап алды.

Балалар қызығушылықтарын іске асыруға бағытталған,
қосымша құзыреттіліктер ретіндегі жобалық оқыту.

Проблема: балалардың заманауи технологияға
(телевизор, ұялы телефон, планшет интернет т.б.) тәуелділігі.

Міндеттері

Балаларға ұлттық құндылық негізінде ұлттық ойындар,
ұлттық тағамдар ою-өрнектер, ағаш үй туралы жалпы
ұғым беру арқылы оларды толыққанды дамыту. Балаларды
оқыту мен тәрбиелеу барысында баланың даралығымен
субъективтілігін қолдауға бағытталған дамытушы заттық-
кеңістік ортаны құру.

- Іздестіру қызметіне қаблеттілікті дамыту.

- қойылған проблемаға орай, міндеттерді анықтау;

- өз іс-әрекеттерінің кезеңдерін қойылған міндеттерге
сәйкес жоспарлау;

- материал мен іс-әрекетті тандап алу шеберлігі.

Мектепке дейінгі ұйымда заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны ұйымдастыру ерекшелігі

Толыбаева Шара, «Балдырған» бөбекжай-бақшасының» әдіскері
Ақтобе облысы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Мақсаты: Мектепке дейінгі ұйым педагогтарының
мектепке дейінгі білім беру стандартына сәйкес топтарда
заттық дамытушы орта құруға негіз болатын білімдері мен
тәжірибелерін айқындау және кеңейту. Заттық-кеңістіктік
дамытушы ортаға қойылатын жалпы талаптарды жүзеге
асыру мүмкіндігін талдау.

Семинар жоспары:

1. Кіріспе

Видео презентация: «Балабақшадағы заттық-дамытушы
орта»

2. Іскерлік ойын «Ойнай отырып, ой жинақтап, тәжірибе
алмасайық»

1) Педагогикалық сыр-сандық: заттық дамытушы
ортаның ерекшеліктері

2) «Терминдер».

3) «Блиц сұрақтар»

4) **Жоба қорғау:** жас ерекшелік топтарына сәйкес заттық-
дамытушы орта құру жобасын үлгілеу

5) **Жаттығу «Чемодан»**

6) **Жаттығу «Келісім»**

3. Семинар қорытындысы. Рефлексия. «Түрлі түсті
интервью»

Кіріспе. Құрметті әріптестер! Білім беру жүйесі өмірлік
маңызды қызмет атқарады, дәлірек айтқанда мектепке дейін-
гі ұйымдар тәрбиеленушілерге әлеуметтік тәжірибе ортасы-
на ену барысында көмектесу және қолдау қызметін орындай-
ды. МДҰ оқыту және тәрбиелеуге қажетті шарттардың бірі
заттық дамытушы орта құру болып табылады.

Бала тұлғасын дамытудың, танымдық қызығушылығын,
түйінді дағдыларын қалыптастырудың маңызды
факторларының бірі қоршаған орта – бала өмір сүретін,
ойнайтын, дем алатын орта. Балаға сезім мүшелері арқылы
әсер ете отырып, оның әсемдік, талғам, құндылық бағдар
туралы түсініктерін қалыптастыруға болады. Осының
барлығын балабақшада балаға жағдай құру барысында
ескеру қажет.

Ойыл селосындағы "Балдырған" бөбекжай-бақшасынан Ясли-сад "Балдырған" с. Ойыл

Мектепке дейінгі ұйымда «заттық дамытушы орта» ұғымы кеңінен қолданылады. Заттық дамытушы орта дегеніміз не? (тәрбиешілердің жауабы)

«Заттық-дамытушы орта – бұл баланың рухани және дене дамуының функционалдық үлгідегі мазмұны, оның іс-әрекетінің материалдық объектілерінің жүйесі»

Олай болса, біздің бүгінгі семинарымыздың тақырыбы «Мектепке дейінгі ұйымда заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны ұйымдастыру ерекшелігі» деп аталады.

Балабақшада заттық дамытушы ортаны ұйымдастыру ерекшелігін талқыламас бұрын балабақшамыздағы топтардың заттық-дамытушы ортасына презентациялық шолу жасайық. (Видеопрезентация)

Ал енді мектепке дейінгі ұйымда заттық-кеңістіктік дамытушы ортаны ұйымдастыру ерекшелігін талдау үшін іскерлік ойынға кезек береміз.

Іскерлік ойын «Ойнай отырып, ой жинақтап, тәжірибе алмасайық»

Мақсаты: «МЖМБС-на сәйкес МҰ-да заттық дамытушы ортаны ұйымдастыру» тақырыбында педагогтардың білімін бағалау және тиянақтау.

Педагогикалық сыр-дорба. Сыр-дорба заттық-дамытушы ортаны ұйымдастыру мәселесіне қатысты сұрақтар берілген. Әр топ сандықшадан бір сұрақтан ала отырып, оған жауап береді, ал қалғандары толықтырып көмек береді.

Сұрақтар:

Заттық ортаның негізгі элементтерін атаңыздар. (сәулетті – ландшафтық және табиғи – экологиялық объектілер; ойын және спорт алаңдары, олардың жабдықтары; ойыншықтардың тақырыптық жинақтамаларымен, ойын материалдарымен, ойын жабдықтарымен жарактандырылған ойын кеңістіктері).

Заттық ортаға қойылатын бастапқы талапты атаңыз.

(Заттық ортаға қойылатын бастапқы талап – оның дамытушылық сипаты. Ол балабақша бөлмелерін, сондай – ақ участкані заттық кеңістікке ұйымдастыру арқылы баланың мүдделері мен қажеттіліктеріне, ал олардың элементтері (құрал – жабдықтар, ойыншықтар, дидактикалық материал, т.б.) баланың дамуына қызмет етуге тиіс).

Топта заттық-дамытушы ортаны құруда нені ескеру қажет?

(баланың жас ерекшелігін, даму деңгейін, тәрбие мазмұнын, іс-әрекет тәжірибесін, білім беру ұйымының типін)

Неліктен орта дамытушы деп аталады? (Орта таяу арада даму аймағын қамтамасыз етіп, әр баланың шығармашылық іс-әрекеті үшін жағдай құруы тиіс)

Заттық-дамытушы ортаның негізгі принциптерін жіктеп көріңіздер. (*қауіпсіздік, эстетикалық, көп функциялылық т.т.б.*)

Топтардағы негізі аймақтарды (зоналар) атап беріңіздер. (Ойын, табиғат, кимыл-қозғалыс, танымдық даму, музыкалық-театрлық)

Барлық ортада, барлық заттардың түстерімен қандай түстер үйлеседі? (Ақ, сұр, қара)

Балаларға қандай ойыншықтар беруге болмайды?

(Қорқынышты, зорлық-зомбылықты насихаттайтын ойыншықтар).

Біз заттық дамытушы ортаның ерекшеліктерін тұтастай сипаттадық. Дамытушы орта құра отырып, тәрбиеші «бала өмір сүретін орта оның тәрбиесінде орасан, еш теңдесі жоқ рол ойнайтынын» әрқашан ескеруі қажет.

«Терминдер». Бүгінгі тақырыбымыздың мағынасын аша түсу үшін заттық дамытушы ортаға байланысты сөздерге сипаттама беріп көріңіздер.

Жүргізуші слайд арқылы ойнап жүрген балалардың суреттерінен 2-3 үлгі көрсетеді; ойыншықтардың; үлкен-кіші қуыршақтардың суреттері, қуыршақ театрының бір көрінісі – үзінді сурет; Сюжетті-ролдік ойын – ойын сәтінен үзінді сурет; пирамида мен шахматтың және доптың суреті;

Ойыншық – баланы алдандыруға, жұбатпауға арналған зат; баланы дамыту, тәрбиелеу және білім берудің маңызды құралдарының бірі.

Ойын – мектеп жасына дейінгі балалардың жетекші іс-әрекеті.

Қуыршақ-матадан, қағаздан, ағаштан, пластиктен дайындалатын адам бейнесіндегі ойыншық.

Қуыршақ театры – **қуыршақтар** арқылы ойын көрсететін театрдың бір түрі. Қуыршақты актер кимылға келтіріп, оның сөзін көбінесе өзі айтып тұрады.

Сюжетті-ролдік ойын – қоғамдық тәжірибені құруға және менгеруге бағытталған ойын іс-әрекетінің бір түрі.

Пирамида – 7-8 сақинадан тұратын түрлі-түсті ойыншық. Доп – негізінен спорттық ойындарда қолданылатын зат.

«Блиц сұрақтар» - (ой мен сөз ұшқырлығы, жылдамдыққа берілген тапсырма). Әр топқа кезекпен сұрақтар қойылады. Сіздердің міндеттеріңіз – осы сұрақтарға дұрыс жауап беру.

Балалардың сан алуан іс-әрекетін қамтамасыз ететін әлеуметтік және заттық құралдар бірлігі, бала іс-әрекетіне арналған материалдық нысандар жүйесі (заттық-дамытушы орта);

Қандай сюжетті ролдік ойын бұрышына келесі атрибуттар жатады: таразы, пластикалық бөтелке, халат, касса аппараты, ақша макеттері, жеміс-жидек, көкөністер, азық-түліктер, мүлжалы және т.б. (*«Дүкен»*);

Қандай сюжетті ролдік ойын бұрышына келесі атрибуттар жатады: түрлі өлшемдегі конструкторлар, кубиктер, ірі және ұсақ құрылыс материалдары, құрылыс сызбалары, ірі және ұсақ көлемді формалар және т.б. (*«Құрылыс бұрышы», «Құрастыру орталығы»*);

Қандай сюжетті ролдік ойын бұрышына келесі атрибуттар жатады: бор, құм, саз балшық, тастар, қиыршақтар, күс қанаттары, көмір, микроскоп, глобус, лабораториялық құрал-жабдықтар, өлшегіш ыдыстар және т.б. (*«Эксперимент орталығы»*);

Қандай орталық туралы айтылғанын табыңыз: қозғалыс белсенділігі қажеттілігін қанағаттандыру, өзіндік қозғалыс белсенділігін ұйымдастыру, балалардың саналуан спорт түрлері туралы түсініктерін дамыту? (*«Дене дамуы орталығы»*);

Қандай орталық туралы айтылғанын табыңыз: эстетикалық сезімдерін тәрбиелеу, жеке және ұжымдық шығармашылықты қалыптастыру, өнер туындыларына деген қызығушылығын қалыптастыру, бейнелеу өнері дағдыларын қалыптастыру? (*«Өнер орталығы не шығармашылық бұрыш»*)

Келесі заттардың көмегімен қандай іс-әрекет түрі жүзеге асады: қуыршақ, бесік, машина, ұшақ, темір жол, поезд вагондары, жауынгер солдаттар, доп, жұмсақ аю? (*ойын іс-әрекеті*);

Заттық-дамытушы орта құрал-жабдықтарына қойылатын негізгі талаптарды атаңыз (*заттық-дамытушы орта мазмұнды, қанық, трансформацияланатын, жарымлай функционалды, вариативті, қол жетімді, қауіпсіз, эстетикалық тартымды болуы тиіс*).

Жарайсыздар!

«Заманауи заттық-дамытушы орта» жобасы.

Әр топқа А3 қағазы мен қарындаш, бояулар беріледі. Әр топ өзара талқылай отырып, ЗДО сызбасын дайындап, қорғайды.

Жаттығу «Чемодан»

Сіздің міндетіңіз –

1) алыс жолға чемоданыңызды жинау қажет, оған стандарт талаптарына сәйкес ЗДО құруға, жаңартуға, толықтыруға қажетті не жасадыңыз, соны салыңыз (*педагогтар өз жазбаларын оқиды*);

2) чемоданның екінші жағына әлі де не істеу керек, не жинақтау керек, соны жазыңыз (*педагогтар өз жазбаларын оқиды*).

Жаттығу «Келісім»

Сіздің міндетіңіз – чемодан үлгісіне келісім жасақтайсыз.

Ол үшін келесі сұрақтарға жауап береміз:

- топта не өзгерткім келеді?
- оны қалай жасауға болады?
- оны қашан жасаймыз? (*педагогтар өз жазбаларын оқиды*).

3. Семинар қорытындысы. Рефлексия.

«Түрлі түсті интервью»-жұмыс аяқталған соң әр топ бір-біріне сұрақ қояды:

- Өткізілген шара туралы сіз не ойлайсыз?
- Сіз үшін не маңызды болды?
- Сіз не үйрендіңіз?
- Сізге не ұнады?
- Сіз үшін не түсініксіз болып қалды?
- Әрі қарай бізге қандай бағытта қимыл-әрекет жасау қажет?

Осы нұсқау сұрақтарын қолдана отырып, жауап беріп көріңіз. Мен сіздердің пікірлеріңізді алдағы жұмысымда ескеретін боламын.

Түйін сөз. Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеудің басты міндеті балалардың эмоционалды жайлылық және психологиялық қорғаныс сезімін туғызу. Балабақшада бала өзін сүйкімді, әрі қайталанбас тұлға ретінде сезінуі тиіс. Сондықтан тәрбие процесі жүретін орта маңызды болып табылады.

Осы семинарда біз балабақшадағы заттық дамытушы ортаны ұйымдастыру барысында ескерілуі тиіс ең маңызды сәттерге назар аударуға тырыстық. Сіздерге және сіздердің бүлдіршіндеріңізге осы бағытта шығармашылық тілейміз!

«Мектеп жасына дейінгі балаларға түзету-дамыту жұмыстарында арт-терапия элементтерін қолдану»

Қалиева Айсауле, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің психологі
Ақтобе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Қазіргі таңда мамандар арасында әртүрлі өнер түрлерінің ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың тәрбиесі мен білім беру үрдісіне әсер ету ерекшеліктері қызығушылық тудыруда. Арнайы психология мен педагогика өнерді баланы тұлға етіп тәрбиелеудің, сондай-ақ оның жеке дамуының маңызды құралы ретінде түзете дамыту тәжірибесінде пайдалануға бағытталған. Ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды тәрбиелеу мен оқытуда өнердің маңыздылығын тіпті шетелдің арнайы педагогика мамандары мен білікті дәрігерлері атап өткен.

Білім беру жүйесінде балалармен жүргізілетін психикалық түзету-дамыту жұмыстарында өнераркылы жүзеге асырылып келеді. Сондай-ақ өнер тәрбиенің маңызды құралы ретінде баланың адамгершілігіне әсер ететініне және оның ойлау қабілеті мен қиялын, эмоциясы мен сезімін қалыптастыратынына көз жеткізуге болады. Ендеше бұл өнер түрі қандай? Ол қалай жүзеге асырылады?

Психотерапияның маңызды салаларының бірі қазіргі таңда Арт-терапия болып табылады. Аталған терапияның түрі қазіргі таңда үлкен жетістіктерге ие. Арт терапия- бұл емдеу ғана емес, сонымен қатар креативтің дамуы, тұлғаның дамуы мен үйлесімділігі, кез-келген жағдайды шешуге көмек беру сияқты қазіргі кезде оның қолданыс аясы, шеңбері кеңейуде. Балабақша - балаларды қоғамда өмір сүруге үйрететін алғашқы әлеуметтік институт десек, дәл осы жерде баланың қоршаған адамдармен дербес байланысы жүзеге асады, қарым-қатынас жасауды және өзара әрекеттесуді үйренеді. Осы орайда мектепке дейінгі білім беру ұйымында арт-терапияны элементтерін қолданудың маңызы зор. Арт-

терапия жаттығулары балаға өзінің шығармашылық қабілетін ашуға мүмкіндік береді. Олай болса, арт-терапияның түрлеріне тоқталайық.

Арт терапия – бұл емдеу ғана емес, сонымен креативтің дамуы, тұлғаның дамуы мен үйлесімділігі, кез-келген жағдайды шешуге көмек.

Арт-терапия мақсаты – баланы сурет салуға үйрету емес, сурет салдыру арқылы шектен тыс эмоцияларды тудыратын проблемаларды жеңуге, шығармашылық энергияның шығуына көмектеседі. Бала болашақта эмоциялық күштенуді жеңілдететін, өзіне қолайлы әрі ұнамды тәсілді меңгереді.

Арт-терапияның артықшылықтары:

1. Баланың сөйлеу әрекетін дамытады.
2. Бала бақшаларда, әсіресе, көпұлтты топтарда тілдік бәйресерді жеңуге көмектеседі.
3. Топта жағымды эмоционалды көңіл күй құруға септігін тигізеді.
4. Тәрбиешілерге бала дыбыстап тілімен жеткізуге, талқылауға қиналатын мәселелерге көңіл аударуға мүмкіндік туғызады.
5. Тәрбиешілерге бала дыбыстап тілімен жеткізуге, талқылауға қиналатын мәселелерге көңіл аударуға мүмкіндік туғызады.

Арт-терапияның түрлері: Ертегі терапиясы, Ойыл терапиясы, Қуыршақ терапиясы, Түстер терапиясы, Логоритмикалық терапия, Бейнелеу терапиясы, Құл терапиясы, Ән-күй терапиясы, Су Джок терапия.

Ертегі терапиясы арқылы сенімсіз, агрессивті, қорқыныш басым балалармен жұмыс істеуге болады, олармен: ұя

өтірік, кінәні сезіну және т.б. қиындықтарда қолданылады. Ертегі терапиясын қолдану арқылы баланың креативті ойлауын дамытудың маңызы зор. Ертегі терапиясының бір ұтымдылығы – бала тілімен жеткізілуінде, баланың ой ауқымына тән оқиғалар дәрежесінде ситуация құруында. Бала ертегі тыңдау арқылы өзін-өзі емдеп, түрлі шығармашылық қабілетінің ашылуына мүмкіндік алады. Осы орайда ертегі терапиясы барысында балаларға ойдан шығарылған ертегі үзіндісін беріп, баланың ойлауының қиялын анықтауға болады.

Ән-күй терапиясы баланың психологиялық қорқынышын еңсеруге мүмкіндік береді, яғни тыныштандыруға немесе белсенді болуға, қызығушылық танытуға, психолог пен бала арасында байланыс орнатуға, қарым-қатынас пен шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасайды.

Логоритмика терапиясы – бұл арнайы сөйлеу тілі материалының айтылуын әртүрлі қимыл-қозғалыспен байланыстыратын қимылдық жаттығулар жүйесі.

Бұл белсенді терапия формасы, адамның сыртқы және ішкі ортаға бейімделуі барысында психикалық функцияларын түзету және дамытуда сөйлеу тілінің кемшіліктерін түзету және дамыту. **Сөз ұйқастарын қайталау** арқылы жүргізуге болады.

Бейнелеу терапиясы – агрессивті, мазасыз, аутист және гиперактивті балалармен жұмыс жасау кезінде қолданылатын ойындар мен жаттығулар. Ол балалардың бар қиындықтардан қорқуын жеңуге, қиялдарын жетілдіруге, әртүрлі түстерді ажыратуға, саусақтардың ұсақ моторикасын дамытуға көмектеседі, табысқа жету мүмкіндігіне ие болады. Сонымен қатар өзара көмектесуге, достық сезімге тәрбиелейді.

Қуыршақ терапиясы қазіргі таңда үлкен жетістіктерге ие. Қуыршақ арқылы адамның ішкі болмысын тануға болады. Дәлірек айтқанда, баланың ішкі дүниесімен сырласуына мүмкіндік беретін объект. Ұсынылып отырған саусақтарға киілген қуыршақтар балалардың психикалық денсаулықты жақсарту, әлеуметтік бейімделуді дамыту, танымдық белсенділігін арттыру, қызығушылығын және шығармашылық қабілеттерін қалыптастыру, баланың эмоциялы және адамдық дамуын арттыру, денсаулық жағдайларын қалыптастыруда ең тиімді әдіс болып табылады. Бұл әдісті пайдалану – уақытша психикалық дағдарысқа ұшыраған және ерекше білімді қажет ететін балалармен жұмыс жасауда пайдасы зор.

Түс терапиясы баланың ең жар мінезін көтеруге, тым белсенді баланы басып, аса жалқауларды іс әрекет жасауға көмектеседі. Бала үшін әрбір түс көңіл-күйге толы. Түс терапиясы балаларды мектепке дейінгі білім беру ұйымына бейімдеу үшін керемет құрал болып табылады. Олар көптеген психологиялық, тіпті жүйке жүйесіндегі мәселелерді шешуге көмектеседі. Олардың көмегімен балабақшада қолайлы және үйлесімді атмосфераны құруға болады.

Құм терапиясы – баланың ойлау қабілетін дамытады. Зейіннің арттырады. Сонымен қатар, баланың жүйке жүйесін тыныштандыруға пайдасы өте көп. Баланың қиялын, кеңістікті қабылдауын, есте сақтау қабілетін дамытып, әсіресе балалардың дұрыс жетілуіне пайдасы өте зор. Бала өзі жайлы, емін-еркін сезініп, шығармашылық белсенділік танытатын табиғи стимулдық орта қалыптастырады. Танымдық және психикалық процестерді дамиды, түйсікті есті, зейінді, қиялды, кеңістік түсінігін, қолдың ұсақ қол моторикаларын дамытады.

«Су джок» терапиясы түзету жұмыс бағытында тіл мүмкіндігін болдырмау мақсатында су-джок терапиясын массаж ретінде қолдануға болады. Су-джок терапия аса тиімді, қол жетімді, қауіпсіз әдіс. Алақан және табандағы белсенді нүктелерді укалау арқылы дыбыстарды түзету жаттығулармен тіркестіруге болады. Сондықтан, Су-джок терапияны балалардың тіл мүмкіндігін түзету жұмыстарында қолдануға өте тиімді.

— Балалардың саусақпен ойнау арқылы ойлау қабілеті, ұсақ саусақ моторикасы дамиды.

— Сөздік қоры молайып, тіл мүмкіндігі жойылады.

— Ертегі құрастыра отырып қиялдау қабілеті арттырады.

— Ойынға қызығушылығы, дүниетанымы оянады.

Қорыта айтқанда, арт-терапияның түрлерін қолдану үрдісі баланы тұлғалық дамытудың өте маңызды факторы болып табылады және ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың психологиялық ерекшеліктерін қамтамасыз етеді. Балалардың қарым-қатынасқа деген негізгі қажеттілігін жүзеге асырады деп сенімді түрде айтуға болады. Сонымен қатар олардың шығармашылық белсенділігінің көрінуіне жағдай жасайды. Арт-терапиялық іс-шаралар арқылы ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың психологиялық сауығуы мен жеке даму мәселелері оң жақты шешіледі. Бұл әлеуметтік бейімделуге, оналтуға және олардың қоғаммен одан әрі бірігуіне ықпал етеді.

Баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуы мен дамуындағы тәрбиешінің атқаратын рөлі

Утегенова Рада, «Балдырған» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі
Ақтобе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Ұлы ақын Абай ағамыз «Өмірдің бір қызығы – бала деген» деп сипаттама бергендей, адам баласының өмірдегі мәні мен сәні, үміті мен сенімі бала екені бәрімізге айтпай-ақ түсінікті. Ал оның бойына сіңірген тәрбиесі бәрінен де құнды. «Адамның адамшылығы – жақсы ата-ана, жақсы құрбы, жақсы ұстаздан болады» демекші, баланың өскен ортасы бірден әсер ететіні сөзсіз. Сондықтан әр отбасында, әртүрлі әлеуметтік жағдайда дүниеге келген балалардың ортақ тілін тауып, бір арнаға тоғыстырып, тәрбиелей білетін балабақша-

дағы тәрбиешілердің біліктілігі мен қызметтік жауапкершілігі, кәсіби деңгейі маңызды рөл атқарады. Ендеше ол қалай жүзеге асады?

Мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндер үшін олардың ең жақын ортасы ата-аналар, одан кейін балабақша тәрбиешілері болып табылады. Баланың алғаш алтын ұясы, отбасынан ұшып, өзге әлемге қадам басуына, яғни балабақшаға келгеннен үйренісіп, жаңа ортаға дағдыланып кетуіне ең бірінші себепші – ол тәрбиеші. Балаға деген өзінің ішкі

сезімін бір сөзбен ғана айтып қоймай, шын жүрегімен, жан-тәнімен білдіріп, мәпелей білетін тәрбиешінің жұмысы қызықты әрі күрделі. Десек те риясыз көңілмен келген әрбір бала ұстазының жасаған қарым-қатынасы мен көрсеткен мейірімділігіне сеніп, өзінің сырын ақтарып, бар көрген-білгенін айтуға дайын тұрады.

Даналықты өзіне арқау ете білген тәрбиешінің әрбір жасаған қимыл-қозғалысы, әдет-дағдылары баланың санасында бірден орын алатыны баршамызға мәлім. Себебі француз елінің атақты жазушысы **Жан-Жак Руссо** «*Бала туғанда ақ қағаздай болып таза туады, оның үстіне шимайды қалай салсаң, қағаз бетіне солай түседі, бала тәрбиесі сол сияқты, оң қалай тәрбиелесең, ол солай тәрбиеленеді*» деген екен. Сондықтан тәрбиешінің балалармен өткізген әрқуны оның танымдық қабілетін дамытумен қатар, алға деген ынта-жігері мен шабытын арттырады анық.

Білім беру үрдісінде қарапайым балалардың таңғажайып әлеміне еніп, ертегі кейіпкерлерін сомдаған кезде бар баланың зейінмен тындап, көзбен елестетіп отырғанын аңғарамыз. Міне, осыдан ешбір жасандылықсыз, судай мөлдір, қардай аппақ, кіршіксіз көңілдерін байқайсың. Ұлтымыздың бір туар ақыны **Мағжан Жұмабаев** «*Жас бала – жас шыбық. Жас күнінде қалай иіп тастасаң, солай өседі*» дегендей, кішкентай ғана балалардың айналасына деген көзқарасын қалыптастырып, қоғамға деген бейімделу қабілеттерін шыңдап жіберу тәрбиеші бойынан жауапкершілік пен табандылықты талап етеді.

Тәрбиешінің педагогикалық қызметі сан қырлы. Ол кәсіби дайындықтан, теориялық білімдерін үнемі тереңдетуден, жұмыс тәжірибесінен, балаларға деген сүйіспеншіліктен тұрады. Тәрбиешінің шеберлігі оның дүниетанымымен, бағыттылығымен, жалпы және арнайы дайындығымен сипатталады. Оқу-тәрбие үрдісінің тиімділігін арттыруға ықпал етеді.

Тәрбие мен білім беру жүйесін балалармен жұмыс істеу психологиясы мен әдістемесін жетік білетін маман ғана жүзеге асыра алады. Яғни бүлдіршіндермен жұмыс істеу үшін оң айтып, би билеу, әдемі қимылдау, дұрыс сойлей білу, көркем оқу дағдыларын меңгеру де маңызды. «Сегіз қырлы, бір сырлы» шебер тәрбиеші балалар арасында өзінің ерекше қабілеттерімен көзге түсіп, балалардың сүйіспеншілігіне ие болады.

Тәрбиешілер жан-жақты ізденіс нәтижесінде балаларды тәрбиелеу үрдісіне қажетті оқу-әдістемелік тәсілдерді тиімді пайдаланады. Әдістемелік шараларға қатысып, озат тәжірибемен алмасады. Осының барлығы балаларды мектепке арнайы дайындаудың заманауи әдістерінің теориясы мен тәжірибесін меңгеруге, балабақшадағы білім беру бағдарламасын жүзеге асыруға, шығармашылықпен айналысуға көмектеседі.

Жаңа адамды қалыптастыру үшін тәрбиешінің өзі қоғамымыздың озық тұлғасы бола білу керек. Кәсіби шеберлі-

гі мен балаға деген сүйіспеншілігі жасаған іс-әрекетінен, адамдармен қарым-қатынасынан байқалады. Әсіресе тәрбиешінің балаға тигізетін әсері адам тұлғасының алғашқы іргетасы қаланатын мектеп жасына дейінгі ересек балаларда көрінеді.

Атақты педагог **К.Д. Ушинский**дің пікірінше, балалар жеке адам тұлғасының тікелей ықпалымен ғана тәрбиеленеді, рухани және ақыл-ойы жағынан жетілдіріледі және тәрбиешінің жеке басының ықпалын ешқандай ереже, тәртіп, жарғылар жасанды түрде алмастыра алмайды.

Бала өмірінің алғашқы бес жылында мектепке дейінгі мекемеде болады, ол үшін ұстаз абырой-үлгі болары ақиқат. Сондықтан оның балаға тигізетін ықпалы күнделікті өмірде, ойында, сабақта, бірлескен жұмыста, қарым-қатынаста жүзеге асады. Ол әрбір баланы мұқият зерттеп, оның жеке ерекшеліктерін білуі, барлық балаларға объективті қарауы, педагогикалық әдептілік танытуы, олардың мінез-құлқы мен іс-әрекетінің нәтижелерін әділ бағалай білуі, дер кезінде көмекке келе білуі, отбасындағы өміріне қызығушылық танытуы керек. Сонда ғана мұғалім баланың жеке тұлға болып қалыптасуына мақсатты түрде ықпал ете алады. Тәрбиешінің табысты іс-әрекетінің таптырмас шарты – балаларға сүйіспеншілік танытып, оларға орынды талаптар қоя білуі. Оның шынайылық, нәзіктік, мейірімділік қасиеттері балалардың өзара сүйіспеншілік сезімін оятады.

Балабақшадан түлеп ұшқан әрбір баланың мектеп табалдырығын аттағанда, оң мен солын танып, көргені мен білгенін ортаға салып, жақсы шәкірт болып танылуы – тәрбиешілердің еңбегінің жемісі. Себебі «Кәсіби келістінің – еңбегі жемісті» дегендей, өзіміздің атқарып отырған ұстаздық қызметіміз шәкірттерімізбен бағаланатыны сөзсіз.

Қорыта айтқанда, мен өзім таңдаған тәрбиеші мамандығы мен бүлдіршіндердің келешекте жеке тұлға болып қалыптасу жолында атқаратын қызметімді мақтан тұтамын. Ұстаз ретінде әрбір істі балаға үйретуден ешқашан жалықпаймын. Жыл сайын түлеп ұшқан бүлдіршіндерім мектеп қабырғасына барғанда, оң-солын танып, көп нәрседен хабардар болып, білімге құштарлығы оянып жатса, мен үшін мәртебе!

«*Шәкірт шәкірт емес, ұстазын шын сүймесе, ұстаз ұстаз емес, шәкірт үшін күймесе*» деп бекер айтылмаған. Ұрпақ – ұлттың жалғасы, елінің ертені деп санаған ата-бабамыздың «баланы – жастан» тәрбиелеу дәстүрін жадында бекем ұстаған әрбір ұстаз сәбидің балабақша табалдырығын аттағанынан-ақ, болашағына жанашырлық танытып, саналы тәрбие мен сапалы білімге ден қойып, заман талабына сай жұмыстануы өте маңызды деп ойлаймын.

Тәрбие ісімен айналысатын тәрбиеші ұстаздар жылдан-жылға жаңарып, заманауи біліммен толықтырылып, тәжірибе жинағанда ғана әр баланың болашағына бүгіннен болжам жасай алатын, елінің әдет-ғұрпы мен тарихын жас ұрпаққа ұғындырып, патриотты ұрпақты тәрбиелейтін маман иесі болатынына сенім білдіремін.

Дидактикалық ойындар және оларды пайдалану

Тілепбергенова Айзада, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің тәрбиеші
Ақтобе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Тәуелсіз еліміздің білім беру жүйесінде болып жатқан оң өзгерістер қоғамның жас ұрпақ тәрбиесі үшін жауапкершілігі терең сезіліп отырған бүгінгі таңда оқу-тәрбие үрдісінің тиімділігін арттыру бағытында барлық мүмкіндіктер мен ресурстарды пайдалануды көздейді. Дегенімен, оқу- тәрбие үрдісінде барлық

ресурстар толық қолданыс таппай келеді. Тәрбиенің осындай сирек қолданылатын құралдардың бірі- ойын.

Балабақша тәрбиеленушілер балабақшаға келгенге дейінгі негізгі әрекет – ойын десек, оқу- тәрбие үрдісінде олар біртіндеп ойын әрекетінен оқу (таным) әрекетін орындауға бейімделуі тиіс. Ол сабақ барысында пайдаланылатын дидактикалық ойындар арқылы жүзеге асырылады.

Дидактикалық ойындар арнайы мақсатты көздейді және нақты міндеттерді шешеді.

Ойынның мақсаты бағдарламада анықталған білім, білік, дағдылар жайында түсінік беру, оларды қалыптастыру, тиянақтау және пысықтау немесе тексеру сипатында болып келеді. Ойынның міндеті баланың қызығушылығын оятып, белсенділігін арттыру мақсатында іріктеліп алынған.

Әдістемелік әдебиеттерде берілген және тәрбиешілердің тәжірибесінде пайдаланып жүрген дидактикалық ойындар өте көп. Алайда, олардың барлығы бірдей бүгінгі күннің талаптарынан туындап отырған білім мазмұнының өзгерістерінде, сондай – ақ тәрбиеленушілердің жас және психологиялық ерекшеліктеріне сәйкес келе бермейді. Сондықтан ғылыми тұрғыда негізделген дидактикалық ойындар түрлерін сұрыптап, ой елегіне өткізе отырып, ойын-дар жүйесін және оларды пайдалану әдістемесін ұсыну қажет.

Дидактикалық ойындар- балалар үшін өзіне тән жүру барысы, мақсаты, бар әрекет. Мұндай ойындарды ұйымдастыру қашанда төмендегідей екі мақсатты көздейді: - танымдық, яғни балада тану, іздену әрекетін дамыту.

- Тәрбиелік, яғни үлкендермен немесе өз тұрғыластарымен қарым-қатынас жасағанда қажетті негізгі дағдыларды, адамгершілікке қасиеттерді қалыптастыру. Дидактикалық ойындарды құру мына негіздерге сүйенеді:

1. Балаларды іс-әрекетінде ойын түрлерімен байланыстыру және біртіндеп қызықты, жеңіл ойындардан ойын тапсырмалар арқылы оқу-тәрбие мәселесіне көшу.

2. Ойынның шарты біртіндеп күрделенуі.

3. Берілген тапсырмаларды шешуде баланың ақыл-ой белсенділігінің күшеюі.

4. Сөйлеу мен тәрбие мақсаттарының бірлігі.

Дидактикалық ойындар үш топқа бөлінеді:

1. Заттық дидактикалық ойындар дидактикалық ойыншықтармен және түрлі ойын материалдарымен ұйымдастырылады.

2. Үстел үстінде ойналатын дидактикалық ойындар; «Лото», «Домино», «Лепук», т.б.

3. Сөздік дидактикалық ойындар.

Дидактикалық ойынның маңызы мынада.

1. Дидактикалық ойын балалардың қоршаған дүниесі туралы, түсінігін кеңейтеді, оны бекітіп, нақтылай түседі.

2. Әрбір дидактикалық ойын баланы ойнай білуге баулып, сөздік қорын молайтады, ақыл-ой қызметін қалыптастырады.

3. Дидактикалық ойын адамгершілікке тәрбиелеу құралы болып табылады. Дидактикалық ойын ережелері балалардан ұстамдылықты, тәртіптілікті қажет етеді.

Оқу қызметін тиімді қолданылған ойын түрлері тәрбиешінің түсіндіріп отырған материалын тәрбиеленушілердің аса зор ілтипатпен тыңдап, жемісті меңгеруіне ықпал етеді. Өйткені тәрбиеленушілер жас ерекшеліктеріне байланысты ойынға өте ынталы келеді. Балалар тез серігіп, тапсырманы жылдам, дұрыс орындайтын болады.

Дидактикалық ойындар тәрбиеленушілердің өз бетінше жұмыс істей білуге дағдыландырады, ойлау қабілеттерін, ізденімпаздығын арттырады, сөздік қорларын молайтуға көмектеседі.

Оқу қызметінде дидактикалық ойынды қолдану балабақша тәрбиеленушілерін сол бес дағдыға қызығушылығын арттырады, белсенділік танытып бағдарламалық материалды қажетті деңгейде меңгеруіне ықпал етеді.

Дидактикалық ойындардың тиімділігі олардың әр кезеңіндегі орны мен міндетін, мақсатын, дәл анықтауға, оны қолданудың теориясы мен практикасын тәрбиешілер жетік меңгеруіне, шеберлік танытуына, ойынға қажетті материалдарды алдын ала дайындап алуға, ойын үрдісіне тәрбиеленушілерді белсенді қатыстыруға байланысты.

Төмендегі шарттар орындалған жағдайда дидактикалық ойындарды пайдалану тиімділігін арттырады: - егер тәрбиеші балалардың ойын әрекетін ұйымдастыру жолдарын меңгерсе;

- егер ойынның түрлі типтерінің өзара әрекеті қамтамасыз етілсе;

- егер балабақшада қолданылатын ойындар берілсе.

Тәрбиешілер дидактикалық ойындарды күнделікті оқу қызметінде қолданған пайдалы.

«Ұсақ моториканы дамытуға арналған ойындар мен тапсырмалар. Ата-аналарға кеңес»

Сисенгалиева Баянгүл, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтөбе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Мектепке дейінгі жаста ұсақ қол моторикасын дамытуға көп көңіл бөлінуі керек. Алдымен саусақтардың нәзік қимылдары дамиды, содан кейін буындардың артикуляциясы пайда болады. Сөйлеудің дамуы мен жетілуі саусақтардың ұсақ қимылдарының қалыптасу дәрежесіне тікелей байланысты. Осылайша, жүргізілген эксперименттер мен балалардың көп санын тексеру негізінде келесі заңдылық анықталды: саусақ қимылдарының дамуы жасына сәйкес келсе, онда сөйлеу дамуы қалыпты шектерде. Егер саусақ қимылдарының дамуы артта қалса, сөйлеудің дамуы да кешіктіріледі.

Қолдың ұсақ моторикасын үйрету қажетті дағдылар мен қасиеттерді дамытуға ықпал етеді: қолды жазуға дайындау (мектепке дейінгі жаста бұл жазуға дайындық, оны үйрету емес, бұл маңызды, өйткені ерте оқыту көбінесе қате жазу тәсілдерін қалыптастыру), қарапайым геометриялық пішіндермен таныстыру, кеңістіктік ойлауды дамыту, салыстырмалылық ұғымын (көп – аз, қысқа – ұзын, т.б.), қол праксисі, көркем қабылдау, көз, қарым-қатынас дағдыларына, зейінділікке жаттықтыру, табандылық және т.б.

Сіздердің назарларыңызға ойындарға және баланың күнделікті жұмысына қосуға болатын қарапайым жаттығулар жинағын ұсынамын, бұл сіздің баланың сөйлеуінде, содан кейін оның мектепте оқуында қиындықтарды болдырмауға көмектеседі.

Ұсақ моториканы дамыту бойынша жұмысты өте ерте жастан бастау керек. Қазірдің өзінде нәресте кезінде сіз саусақтарыңызды уқалай аласыз, осылайша ми қыртысымен байланысты белсенді нүктелерге әсер ете аласыз. Үш-төрт жасқа дейін сізге поэтикалық мәтінмен сүйемелдеумен қарапайым жаттығуларды орындау керек (мысалы, «Бас бармақ, балан үйрек») және қарапайым өзін-өзі күту дағдыларын дамытуды ұмытпаңыз: түймелерді түймелеу және шешу, аяқ киім бауын байлау және т.б.

Ең бастысы, тапсырмалардың қиындық деңгейі жас ерекшеліктеріне сай болуы керек. Ойындар мен жаттығуларды таңдағанда балалардың мүмкіндіктері мен қызығушылықтарын ескеру қажет. Тым қарапайым немесе тым қиын ойындар мен жаттығулар балалардың қызығушылығын тудырмайды. Бағдарламалық материалды меңгеру барысында ойын оны ойнауға арналған объектілердің санын көбейту, қарқынын өзгерту (тездету), ойынның көрнекі материалын сөздік материалмен ауыстыру және т.б.

Егер бала қандай да бір іс-әрекетке қызығушылық танытпаса, оны кейінге қалдырған немесе басқасымен ауыстырған дұрыс. Сабақтарды ұзақ уақыт үзбейіз. Баланың шамадан тыс жүктемеңіз, оған бәрін бірден беруге тырыспаңыз! Көп деген жақсы деген сөз емес! Ештеңені күштеп жасамаңыз! Жаттығулар қуаныш әкелуі керек. Бірден нәтиже алуға тырыспаңыз. Бірден нәтиже бермесе де, маңыздысы нәтиже емес, қатысу және жинақталған тәжірибе (тіпті сәтсіздік тәжірибесі).

Баланың бар тәжірибесін (ертегілер, өлеңдер, хайуанаттар бағына саяхат, театрлар және т.б.) пайдалана отырып, алдын

ала әңгімелер ойлап табыңыз. Сапалы материалдар мен жабдыққа ақшаны аямаңыз. Баланың жұмыстарының көрмелерін жасаңыз. Баланың күнделікті тәртібін мұқият ойластырыңыз.

Ұсақ моториканы үй шаруасына қосуға болады, мысалы:

- жіпті кері орау;
- түйіндерді байлау және шешу;
- кесілген және жас гүлдерге күтім жасау;
- металл тазалау;
- су процедуралары, су құю. Ыдыс жууды, киімді жууды ұсына аласыз (барлық процестерді алдын ала түсіндіріп, көрсетіңіз: сулау, сабындау, үйкеу, шаю, сығу);
- кесілген суреттерді жинау;
- жармаларды сұрыптау және т.б.

Мұның бәрі сізге және сіздің қиялыңызға байланысты.

Сіз табысқа жетесіз!

Доптармен жұмыс

Құрал-жабдықтар: Әртүрлі көлемдегі шарлар, қорап.

Мазмұны: Баланың алдындағы үстелге бірнеше шарлар қойылады. Олардан біршама қашықтықта қорап қойылады. Ересек адам допты қорапқа тиетіндей етіп домалатуды көрсетіп, түсіндіреді. Біріншіден, бұл тапсырманы орындауда ересек балаға көмектеседі, содан кейін көмекті біртіндеп шектейді және баланың тапсырманы өз бетімен орындауын қамтамасыз етеді.

Текшелермен жұмыс

Құрал-жабдықтар: текшелер.

Мазмұны: Баланың алдына өлшемдері бірдей бірнеше текшелер қойылады. Түсіндіру мен көрсетуден кейін бала мұнараны, содан кейін пойызды, орындықты және үйді құру үшін текшелерді бірінің үстіне бірін өз бетінше қоюы керек.

«Жол» - бірнеше текшелерді қатарынан салу.

«Қоршау» - шетіне бірнеше текшелерді төсеу.

«Орындық» - екі текшеден және үстіңгі жағында көлденең жолақтан жасалған.

«Үстел» - бір текшеге көлденең жолақ орналастырылған.

«Қақпа» - текшелер барға перпендикуляр орналастырылған. Құрылыс материалын пайдалана отырып, сіз бесік, диван және т.б. салуды ұсына аласыз.

Себетпен және доптармен жұмыс

Мазмұны: Үстелдің үстінде себет, оның екі жағына бірнеше шарлар қойылған. Нұсқаушы ересек адам баланың оң жағында тұрған бір допты алып, оны себетке лақтырады, содан кейін баланы да солай істеуге шақырады. Доптар оң және сол қолмен кезектесіп лақтырылады.

Баумен жұмыс

Құрал-жабдықтар: Түрлі баулар, жіптер, арнайы карточкалар.

Мазмұны: Карточкада белгілі бір ретпен тесіктер жасалады және балаға:

- жүннен жасалған жіпті барлық саңылаулар арқылы ретімен созу;
- бір тесікті өткізіп жібере отырып, жіпті созу;
- аяқ киімдегідей тұрақты байлауды орындаңыз.

Ойыл селосындағы "Балдырған" бөбекжай-бақшасынан Ясли-сад "Балдырған" с. Ойыл

Бұл тапсырмалардың алдында көрсету және түсіндіру жүргізіледі. Болашақта балаға тапсырманы үнемі күрделендіріп отыру принципін сақтай отырып, әртүрлі үлгілерді орындауды сұрауға болады. Екі қатарлы санылаулары бар қалың картонның екі парағын пайдаланып үйрету ыңғайлы; Балаға ұштары металдан жасалған аяқ киімнің бауын беріп, қалай тігу керектігін көрсетеді. Қалың картонға тесіктер жасау үшін шегені пайдаланыңыз. Бұл тесіктер белгілі бір ретпен орналастырылуы керек және геометриялық фигураны немесе бір үлгіні бейнелейді. Балаңызға үлкен тебенмен қалың, ашық түсті жіппен осы үлгіні кестелеуге рұқсат етіңіз.

Пульверизатормен жұмыс

Құрал-жабдықтар: Бүріккіш бөтелке, мақта.

Мазмұны: Бүріккішті үш саусақпен оңай басып, нәтижесінде пайда болған ауа ағынын мақтаға бағыттап, ол үстел бойымен біркелкі қозғалады. Сіз футбол ойынын ұйымдастыра аласыз. Мұны істеу үшін екі жағына қақпа қойыңыз, мақта мен екі бүріккіш бөтелке алыңыз және мақта жұнн қарсыластың қақпасына кіргізіңіз.

Қарындашпен жұмыс

Мазмұны:

- Сол және оң қолдарыңыздың бас және сұқ саусақтарымен қарындашты бірқалыпты айналдырыңыз.

- Қарындашты сол және оң қолдың барлық саусақтарымен түртіңіз.

Қарындашты екі алақанмен айналдырыңыз.

- Қарындашты екі қолдың екі саусағының арасына қысу (көрсеткіш пен ортаңғы, ортаңғы және сақина т.б.).

Резеңкемен жұмыс

Мазмұны: Сұқ саусақ пен ортаңғы саусақтардың арасына жұқа резеңке жолақты тартыңыз. Осы резеңке жолақты (гитара жіптері сияқты) екінші қолыңыздың сұқ саусағы мен ортаңғы саусақтарымен тартыңыз. Оң және сол қолдарыңыздың саусақтарымен серпімді жолақты кезекпен алыңыз.

Пернетақтамен жұмыс

Құрал-жабдықтар: үстел қонырауы (немесе оны алмастыратын зат – музыкалық ойыншық, пернетақта).

Мазмұны: Баланың алдына партаның қонырауы қойылады. Ересек балаға қонырау түймесін кез келген саусақпен басуға болатынын көрсетеді. Ересек баладан қонырауды барлық саусақтарымен кезекпен басуды сұрайды. Жұмысты әртүрлі пернетақта ойыншықтарымен жасауға болады. Түймелерді барлық саусақтарыңызбен кезекпен басуға болады, пернелер арқылы қозғалуға болады (бір саусақпен бір перне). Үлкенірек балалар үшін пернелерді нөмірлеуге немесе оларға әліпбидің әріптерін қоюға және ұсақ моториканы дамытуды оқу мен жазуды үйренумен біріктіруге болады.

Мозанкамен жұмыс

Құрал-жабдықтар: әртүрлі үлгідегі мозанка, үлгі.

Мазмұны:

Кез келген суретті әртүрлі бөлікке бөлесіз.

Баланың жас ерекшелігіне байланысты, суретті әртүрлі деңгейде қиясыз.

Құрастыруына нұсқау бересіз

Моншақтармен жұмыс

Қолды дамыту үшін әртүрлі тізу жаттығулары өте жақсы. Тізуге болатын кез келген нәрсені тізуге болады: түймелер, моншақтар, макарон өнімдері, дөңгелек тоқаштар және т.б. Сіз картон шенберлерінен, шаршылардан, жүректерден,

ағаш жапырақтарынан, соның ішінде құрғақ жапырақтардан және шетен жидектерінен моншақтар жасай аласыз.

Қолданылатын материалдар: әртүрлі текстурадағы моншақтар, балық аулау сызығы, жіптер, түймелер, макарон өнімдері, кептіргіштер, баулар және басқа материалдар (киялық байланысты).

Мазмұны: Ересек адам әртүрлі өлшемдегі, бірақ түсі бірдей (немесе өлшемі бірдей, бірақ түсі әртүрлі, немесе өлшемдері және түсі әртүрлі) моншақтарды үстелге қояды. Бұл тапсырманы орындау кезінде баланың моншақтардың санылауларына жіпті дұрыс салып қана қоймай, сонымен қатар моншақтарды тігудің белгілі бір ретін сақтауы маңызды.

Қағаз және қайшымен жұмыс

Қағаздан колонер жасау да қолдың жұқа бұлшықеттерін дамыту құралдарының бірі болып табылады. Бұл жұмыс мектеп жасына дейінгі балаларды баурап алып, қиял мен сындарлы ойлауды дамытуға ықпал етеді. Қағазбен жұмыс белгілі бір нәтижемен аяқталады, бірақ оған жету үшін қажетті дағдыларды меңгеру, ерік-жігер мен шыдамдылық таңыту керек. Балалардың өз бетінше орындаған жұмысының қуанышын сезінуі және олардың күштері мен мүмкіндіктеріне сенімді болуы маңызды. Бұған жас ерекшеліктеріне сәйкес таңдалған тапсырмалар және ересектердің мақтаулары көмектесуі керек.

Қағаз бен картоннан сумен және желмен ойнауға арналған ойыншықтар, шырша эскейлері, рөлдік ойындарға арналған атрибуттар, драмалық ойындар, қызықты ойыншықтар, сыйлықтар мен кәдесыйлар жасауға болады.

Құрал-жабдықтар: Түрлі түсті қағаз, қатырма қағаз, желім, қылқалам, қайшы, журналдар, суреттер, газеттер, фольга.

Бірнеше моншақтар жасаңыз. Балалар төртбұрышты қағаз парақтарын үшбұрыштарға кеседі, олардың әрқайсысы моншаққа айналдырылады, оның ұшы желіммен бекітіледі. Дайын моншақтар жіпке байланады. Моншақтарды жасаудың барлық жұмысы сенсорлық-моторлы үйлестіруді, дәлдікті және табандылықты, яғни жазуды үйрену кезінде қажетті қасиеттерді талап етеді.

Тоқу. Тоқу ұқыптылықты, шыдамдылықты, табандылықты, қиындықтарды жеңуге, бастаған істі аяғына дейін жеткізуге, өз іс-әрекетін біртіндеп бақылауға, т.б. баланың мектепте оқуы үшін қажетті қасиеттердің барлығы.

Тоқу материалдары ретінде қайың қабығы, бас жіптер, талдың бұтақтары, сабан, сондай-ақ қағаз, жұқа картон, мата, өрім, лента және т.б. контурдан шықпай, қайшымен біркелкі кесу сериясы, содан кейін басқа түсті жіңішке жолақтарды кесіңіз және белгілі бір түрде үлгі бойынша оларды кілемнің негізгі бөлігінің кесінділері арасында тоқыңыз.

Қағаз тоқу принципін меңгерген балалар өз бетінше кілемше үлгілерін, түс үйлесімін ойлап табады және осы тоқу әдісін басқа колонерде қолдана бастайды.

Оригами. Оригами - қағаздан әртүрлі фигураларды жасаудың ежелгі өнері. Қазіргі уақытта мұғалімдер мен психологтар арасында танымал бола бастады. Және бұл кездейсоқ емес. Оригамидің тәрбиелік әлеуеті өте жоғары.

Оригами тақырыптары өте алуан түрлі, қарапайымнан күрделіге дейін. Балалармен оригами ойыншықтарын ойнау әдісімен қалай жасау керектігін сәтті үйрену үшін бос орындарды (негізгі пішіндер) және белгілерді (қазір сатылымда оригами техникасы туралы көптеген кітаптар бар) белгілесуді үйрену керек. Болашақта бұл өндірісті

жеңілдетеді және ойыншықты аяқтауға кететін уақытты қысқартады.

Балалармен бірге негізгі пішіндерді есте сақтау және бекіту үшін келесі ойындар мен жаттығуларды қолдануға болады: «Шаршыны басқа пішінге айналдыр», «Шаршы неге айналғанын тап?», «Кімнің көлеңкесі қайда?», «Дұрыс пішінді ата.», «Негізгі пішінді анықтаңыз» және т.б.

Оригами сабақтарында ертегі-кенестерді пайдалану тиімді, олар қызығушылықты дамытады, ойыншықтарды жасау кезінде өндіруді және есте сақтауды жеңілдетеді, ойткені механикалық тапсырмалар (бүктеу сызығын сызу, екіге бүктеу, орталыққа бұрышты бүктеу) ауыстырылады. мазмұнды, сюжетті және ойын жоспары, әрекетті тұрғысынан. Қолданылатын құрал – түрлі түсті қағаз парақтары және оригами техникасы бойынша дайын кітаптар.

Жапсырмалар (аппликация)

Келесі жаттығуларды үнемі орындау қажет: симметриялы кесу, қайшымен ашық хаттардан фигураларды кесу. Балалар қиылған фигуралардан композиция – аппликация жасай алады. Егер бала әлі кішкентай болса және сіз оған қайшы беруге қорқатын болсаңыз, журналдан немесе газеттен суреттерді қолдарымен жыртып алсын - не болса да; және сіз жыртылған бөліктерді бос қағазға жабыстырып, оларға пішін бересіз. Ол мағыналы коллаж жасай алады.

Сіз қайшымен кесуді үйрете аласыз, ең бастысы, олар қауіпсіз, ұштары дөңгелектелген. Бастау үшін түрлі-түсті журналдардан геометриялық фигуралар мен фигураларды қиып алу ыңғайлы, ал желім қарындашпен оларды паракка бекітіңіз.

Бүктелген қағаз кесектерінен орнаменттерді қию ойынының тамаша қасиеті бар: бала қанша ебедейсіз қиса да, ол бәрібір қар ұшқынына немесе жұлдызға ұқсамайтын орнамент алады.

Колонер

Қолды жазуға дайындауда колонердің алатын орны ерекше: кесте тігу, тігу, тоқу.

Құрал-жабдықтар: Әртүрлі текстуралы маталар, жіптер, үлкен ижелер, түймелер, оймақ.

Мазмұны: Балалар игеретін бірінші тігіс – «алға ине» тігісі. Олар тігістердің бірдей болуын қамтамасыз етуге тырысады және біркелкі контур сызығын құрайды. Осы тігісті игерген балалар тігістерді «инені таңдауға», «тігуге» көшеді. «Тігу» тігісінде тігістер бір-біріне тығыз біріктіріледі. Ине алдыңғы тігісте жойылған жерге енгізіледі. Алдыңғы жағында бір үздіксіз сызық, ал артқы жағында қос сызық бар.

Балалар тігістерді меңгергеннен кейін, олар тігуді үйрене алады. Балада түймелерді тігу процесінде қозғалыстарды үйлестіру және дәлдік дамиы. Содан кейін балалар «шетінен» тігісті меңгереді. Олар алдымен осы тігіспен картон (открытка) тігуге болады. Біріншіден, ересек адам контур бойымен бірнеше тесіктерді тесуге болады, осылайша балалар инемен жұмыс істеуді үйренеді, содан кейін тігіс өздігінен жасалады.

Осыдан кейін тапсырмалар қиындай түседі. Ересек адам орнаменттерден кесілген бланкілерді тігуді ұсына алады, содан кейін қуыршаққа немесе жана жылдық костюмге арналған киім ойлап, қиып, тігуге болады.

Балалар әуелі тігістің барлық түрлерін ауада жасайды, яғни қолдың сәйкес әрекетіне еліктейді, содан кейін ине мен жіпті пайдаланады.

Алғашында балаларға жіпке түйін байлауды үйрену қиын болуы мүмкін. Олар мұны жетекші қозғалыстардың көмегімен үйретеді.

Ұстаздығым – ұлағатым, бақытым

(Әссе)

Байманова Ардақ, «Балдырған» бөбекжай-балабақшасының тәрбиешісі
Ақтобе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

*«Тәрбиесіз алынған білім-
адамзаттың қас жауы».*

Әбу Насыр Әл-Фараби

Ұстаз- жалпы адам баласын білім нәрімен сусындатып, жас ұрпақты ізгілікке тәрбиелейтін ұлы тұлға. Мен бүгін бір ерекше сезіммен оянып,өзімнің кеудемдегі жүрегімнен шыққан сезімдімі сіздерге жеткізбекпін. Мен де ұлы тұлға тәрбиешімін. Тәрбиеші-балабақша табалдырығын аттаған әр балаға құшақ жая мейірімін төгіп, бар білгенін сәби санасына құйып,бір сөзбен айтқанда баланың ес білгелі ең алғашқы асыл ұстазы бола білетін ұлы тұлға. Мен жас бүлдіршіндерді тәрбиелеудегі өзіндік кәсіби тәжірибем мен өзімнің педагогикалық ұстанымым туралы сіздерге баяндап беруге тырысайын. Жалпы білім беретін мектептерде зияткерлік,дене бітімі және рухани дамыған азаматты қалыптастыру – әр мұғалімнің міндеті. Ал, мектепке дейінгі ұйымда жұмыс жүргізетін тәрбиешінің міндеті – балаларды мектепке даярлау, өзіндік

дүниетанымды қалыптастырудың алғашқы баспалдығын, сатысын қалыптастыру. Тәрбиешінің мінезі, кәсіби ұстанымы қандай болуы қажет? Қиындық келсе жеңілмейтін,бақыт келсе семірмейтін бойымда бір ермінезділік бар. Сол мінез мені алға жетелеп, *«Жас кезінде жалын атпасаң, есейгенде оңды орын таппайсың»* деген сөзді ұран қып ұстадым. Тәлімі мол тәрбиешілік дастанымның баспалдағына жиярма жылдан енді асты,сол уақыттың ішінде балабақша өмірі мен үшін оттай ыстық,көңіліме жақын болып кетті. Балабақшаға келіп, адам бойында болатын төзімділік, сыпайылық, тазалық, адамгершілік, еңбек сүйгіштік сияқты жақсы қасиеттерді бойыма сіңірдім. **М.Әуезов:** *«Өзіңді өзің сатыдан-сатыға, баспалдақтан-баспалдаққа мақтап емес, мұқияттан көтересің»* деген сөздерін бағыт қылып алып, өзімнің кәсіптік өсуімді көптеген байқауларда көрсетіп жүрмін. *«Мұғалім – бала жанының бағбаны»* десе,тәрбиеші ретінде бүлдіршіндерді адамгершілік нәрімен сусындатып, оларды отбасынан бастау алған тәрбиенің алғашқы қауызын қалыптастырдым. «Балаларға

Ойыл селосындағы "Балдырған" бөбекжай-бақшасынан Ясли-сад "Балдырған" с. Ойыл

жарап күлімсіресеніз – болашаққа көпір саласыз, ізгілікке жол ашасыз!» – деген қағида менің күн тәртібімнен ойып тұрып орын алды. Нәтижесінде шәкірттерім облыстық, аудандық интеллектуалдық ойын-байқауларына қатысып, жүлделі орындар, сертификаттарға ие болды. Балаларға тәрбиемен қатар, шығармашылық қабілеттерін дамытуға көп тер төктім. «Біздің заманымыз-өткен заманның баласы, келер заманның атасы» - деп, А.Байтұрсынов жырлағандай, өскелең ұрпақ тәрбиелеуде аянбай еңбек етіп, әлі де болса кәсіби шыңдалып, алар асуларым алда деп білемін.

«Тәрбиенің негізі бес жасқа дейін қолданылады, бес жасқа дейін жүргізілген барлық тәрбие ісіңіз-бүкіл тәрбие процесінің 90 пайызы» - дейді А.С.Макаренко. Жаз мезгілінде серуендеп жүрген балалардың шат күлкісі естіліп, олардың ойындарына қызыға қарап тұрушы едім.

Болашаққа мамандық таңдаудағы мақсатым осы кезден басталған сияқты. Мектеп бітірген жас түлектер сан тарауға аттанып, мен де өмір деген үлкен кемеге отырып, мамандық таңдар тұста өз ойымды жинақтап бала арманыма ой жүгіртіп, тәрбиеші мамандығын қалап, өз таңдауым, өз қалауым, өз арманым – тәрбиеші мамандығына түстім. Қызығы мен ауыртпашылығы, жауаптылығы қырық атанға жүк боларлық осы кәсіпті таңдау арқылы, болашақтағы Қазақстан азаматтары мен азаматшаларын өсіруге үлес қосып келе жатқаным 20 жылдан артық бір мекемеде еңбек етіп келетінімді мақтан етемін. Біз педагогтар, өз қызметіміздің мән мағынасы туралы ойлаймыз. Өйткені, біз осынау қиындығы мол, жауапты жұмысқа, бар жүрек жылуымызды, ынта ықыласымызды арнаймыз. Тәрбиеші қауымының басым бөлігі айрықша адамдар, олар өз қызметі

үшін құрмет те сый да күтпейді. Олар өздерін қажет маман ретінде сезініп, өмірден өз орнын тапқысы келеді. Бала әлеміне қызыға еніп, оларды тәрбиелеуге бар ынта жігерін салады. Тәрбиеші балармен жұмыс барысында ойнай білуі, тыңдай білуі, тыңдата алуы, ойлай білуі және ең бастысы әр баланың жағдайына, ішкі жан дүниесіне үніле білуі керек деп ойлаймын. Себебі, баланың жаны-ашыла алмай тұрған гүл күлшелеріндей нәзік. Тәрбиеші болу үлкен жауапкершілік.

Бұл жерде мамандықты тандайтын сен емесс, керісінше мамандық сені тандайды деп айтышулардың айтуы орынды екен. Осы гүлдің ашылуына, одан әрі қарай гүлденуіне біз тәрбиешілер өз тарапымыздан ықпал етеміз. Құшағын жайып жүгірген, сені күлкісімен қарсы алған баланың бақыты, сезімдерін көре білу кез-келген адамға берілмейді. Мен үшін ең маңыздысы менің жанымдағы тәрбиеленушілерім ортаның жайлы болуы. Өйткені жайлы орта балалардың балабақшаға деген ынтасын арттыра түседі.

Токсан ауыз сөздің тобықтай түйінін түйсем: тәрбиеші болу – айтуға ғана оңай шаруа болғанымен бұл мамандықтың қоғам үшін қаншалықты маңызы барлығын, сол кәсіпті таңдағандар, осы жолда еңбек етіп жүрген жандар жақсы түсінеді. Сөзімнің соңын өлең жолдарымен аяқтағым келеді:

*Ұмтылам алға, тынбаймын,
Тынбаймын, қарап тұрмаймын.
Көшінен қалмай өмірдің
Біреуден қалып, біреуден озып
Келе жатырмын өмірді созып,
Өйткені мен, елімнің ертеңгі
Қырандарын шыңдаймын!*

Тәрбиеші мамандығы – менің таңдауым

Баймұханова Салтанат, «Балдырған» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтөбе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Мектепке дейінгі ұйымдарда балаларды оқыту мен тәрбиелеуде педагогтар төмендегі сұрақтар төңірегінде ойланулары қажет: Тәрбиеші мамандығының ерекшеліктері қандай? Кішкентай балаларға тәрбие тағылымын қалай игертеміз? Балабақша жасындағы балалардың қандай дағдыларын дамыту қажет?

Білім беру жүйесі терең де сатылы стратегиялық жаңғырту кезеңін бастан өткерді. Бүгінде еліміз әлемдік қоғамдастыққа әлеуметтік-экономикалық табыстарымен, кемел жобаларымен, сарабал саясатымен танымал болып отыр.

Мектепке дейінгі баланың өзіне тән ерекшеліктерін ескере отырып, оның толыққанды қалыптасуы үшін дамыту ортасын құратын үздіксіз білім берудің бастапқы деңгейінде әрекеттің өзіндік түрлерін, баланың даму бағытын, оның кейінгі мектеп жағдайына бейімделуін қамтамасыз етуі тиіс екендігі көрсетілген.

Жанартылған оқу бағдарламасы тәрбиешілерді ізденіске ынталандырып, мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқыту қызметіндегі негізгі бағыттарды ұсынады. Мектеп жасына дейінгі балаларды дамыту мәселесі ұлттық даму

стратегиясымен тығыз байланысты мемлекеттік саясаттың ажырамас бөлігі болып табылады. Мектепке дейінгі баланың өзіне тән ерекшеліктерін ескере отырып, оның толыққанды қалыптасуы үшін дамыту ортасын құратын үздіксіз білім берудің бастапқы деңгейінде әрекеттің өзіндік түрлерін, баланың даму бағытын, оның кейінгі мектеп жағдайына бейімделуін қамтамасыз етуі тиіс екендігі көрсетілген.

Бала – біздің болашағымыз. Олай болса, балабақшадағы тәрбиелеу мен оқыту баланың ғана емес, еліміздің де жарқын болашағының кепілі. **Тәрбие – ұрпақты биік мұратқа жетелейтін сапалы білімнің тұғыры.**

Осы орайда, тәрбиешінің міндеті - балаларды мектепке даярлау, өзіндік дүниетанымды қалыптастырудың алғашқы баспалдағын, сатысын қалыптастыру.

Тәрбиешінің мінезі, кәсіби ұстанымы қандай болу қажет? «Мұғалім – бала жанының бағбаны» десе, тәрбиеші ретінде бүлдіршіндерді адамгершілік нәрімен сусындатып, оларды отбасынан бастау алған тәрбиенің алғашқы қауызын қалыптастырдым. «Балаларға қарап күлімсіресеніз – болашаққа көпір саласыз, ізгілікке жол ашасыз!» - деген қағида менің күн тәртібімнен ойып тұрып орын алды. Тәрбиеші – баланың екінші анасы. Тәрбиеші - білім нәрін себуші. Тәлімі мол тәрбиешілік дастанымның

басталғанына жиырма жылдан енді асты, сол уақыттың ішінде балабақша өмірі мен үшін оттай ыстық, көңіліме жақын болып кетті. Балабақшада түскі демалыс алдында оның жақсы ұйықтап, тынығуы үшін бөбектерге бесік жырын тыңдатсақ, ал 3 жастан асқан балаларға мейірімділік пен жақсылықты дәріптейтін ертегілер айту дәстүрін енгіздік. Балалармен ертегі сағаттары, «Әжемнің ертегісі», «Бал бала» тіл ширату жобалары мен іс-шараларын жүзеге асырамыз. Балалардың жас ерекшелігіне, қызығушылығы мен қажеттілігін ескере отырып, ұлттық қимыл-қозғалыс ойындарын, спорттық қимыл-қозғалыс ойындарын жүйелі қолданамыз. Бала көргенін қайталайды. Балабақшадағы жетекші әрекет – ойын. Ойын – балалардың оқуға, еңбекке деген белсенділігін арттырудағы басты құрал, баланың психикасында сапалы өзгерістер тудырады: бала зейінінің,

жадының қалыптасуына ойлау, қиялдау қабілетінің дамуына әсер етеді. Ойлау шығармашылық және таным әрекетінің негізі болып табылады. Ең кішкентай балалар, тіпті сәбилер де ойнауға бейім болады, олар дыбыстар мен қарапайым әрекеттерді қызығушылықпен зерделейді, сондай-ақ өздерін қызықтыратын заттарды зерттеуге қызығушылық танытады.

Осылайша, ана, әке, ғарышкер, педагог, дәрігер сияқты бейнелерді таңдай отырып, бала олардың өмірдегі әрекеттерін қайталайды. Ойынның бейнелі сипаты аса маңызды болғандықтан, онсыз ойын болуы мүмкін емес. Ұжымдасқан қызмет түрлерін ұйымдастыруға бағытталған ойын тәсілдері балаларға басқалардың пікірімен санасуды, ойын нәтижесін болжауды, өз бетінше белгілі бір іс-әрекеттерді жоспарлауды, мақсатқа жету жолдарын айқындауды үйретеді.

Ойын түрлері	Ойынның сипаттамасы
Қимыл ойындары	Белсенді жаттығулар (ойын, би), күресу немесе қозғалмалы ойын (достарымен және туған-туыстарымен), сондай-ақ ұсақ моториканы (қағазды кесу, тігу)
Нысандармен ойнау	Ерте жастан танымдық инстинктерді (еріндерін қозғалту, тістеу, ұрып-соғу), сұрыптауды, құрылыс және жобалау дағдыларын қамтиды.
Символдық ойын	Ол балаларға тіл, оқу және жазу, сандар, әртүрлі көрнекі материалдар (суреттер, коллаждар) және музыка сияқты түрлі символикалық жүйелер арқылы өз тәжірибелеріне, идеялары мен эмоцияларына әсер ету және көрсетуді қамтиды
Әлеуметтік және драмалық ойын	Оларға «қиялдан нақты зат» (таяқтан ат жасап алуы) жатқызылуы, ол көрген немесе бастан кешкен оқиғаларды немесе жағдайларды көбейту жатады.
Ережелері бар ойындар	Мұнда денені шынықтыру ойындары (жинау, жасыру және іздеу, допты лақтыру), зияткерлікті дамыту ойындары (үстел және карточкалық ойындар, электронды және компьютерлік ойындар) және спорттық ойындардың барлық түрлерінен

Осылайша ойын арқылы үйретеміз, ойын арқылы тәрбиелейміз.

М.Әуезов: «Өзіңді өзің сатыдан - сатыға, баспалдақтан баспалдаққа мақтап емес, мұқияттып көтересің» деген сөздерін бағыт қылып алып, өзімнің кәсіптік өсуімді бағыт етемін.

«Біздің заманымыз - өткен заманның баласы, келер заманның атасы» - деп, А.Байтұрсынов айтқандай, өскелең ұрпақ тәрбиелеуде аянбай еңбек етіп, әлі де болса кәсіби шыңдалып, алар асуларым алда деп білемін. Ендеше, бүгінгі білім мен білік бәсекелес, тез өзгертін әлемде тез бейімделетін заманда ұландарымыздың биіктен көрінуіне күнделікті ісіміздегі жаңашылдығымыз арқылы, жан-жақты берген тәрбиеміз арқылы қол жеткіземіз.

Балабақшаны қызмет орным деп таңдап, тәрбиеші мамандығын таңдаған әр жас маманға: «Тәрбиеші болсаң – шыдамды бол, тәрбиеші болсаң – балалық шақтың қорғаны бол, тәрбиеші болсаң – адамдық пен адалдықты таңда,

тәрбиеші болсаң - ақиқат пен ақылға бойла, ұлы істе сенін қуанышқа толы жүрегің саған жол көрсетеді», - деп кеңес берер едім. Өйткені, қазіргі кезеңде күнделікті тіршілікпен жүрген ата-ана тарапынан балаға жетпей жатырғаны – жүректің жылылығы мен мейірімнің шуағы.

Баламен бірлесіп ән де саламыз, шашын өремін, еркелетемін, маңдайынан сипаймын. Әр бала әртүрлі болғандықтан, тәрбиешінің жымығаны да әртүрлі болуы қажет. Әр балаға қажетті, әр балаға арналған қуаныш лебін таба білсек қана бала жанының бағбаны бола аламыз.

«... Мен барлық ұстаздарға былай гибрат етемін: балалардағы білімге деген талап, ынта, құштарлық отын сөндіріп алмаңдар...», - деген В.А.Сухомлинскийдің өсиетін ұстанамын.

Тәңір балаға елжіреп қарау бақытын әр ұстазға сыйласын демекпін. Әр тәрбиеші «бала болашағы – менің қолымда» деп, өз кәсібінің мән-мағынасын терең түсінсе нұр үстіне нұр болар еді.

«Бақытты балалық шақ»

(Әссе)

Бақтыгереева Жадыра, «Балдырған» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі
Ақтобе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Балабақша – білім мен ортаға биімделудің тірегі, бастамасы десек, ал тәрбиеші – сол балабақшаның жүрегі, яғни олардың қолында баланың тағдыры тұрады. Біздің мамандығымыздың қыры да, сыры да сол – күн сайын көз алдымызда өсіп, дамып келе жатқан жас ұрпақпен жұмыс істеу. Өмірге келген әрбір нәресте отбасында

ата-анасынан бастап барлық туған туыстардың махаббаты мен жылулық шапағатына бөленіп өседі. Әр отбасында тәлім – тәрбие алып 2 жасқа толғанда ата-аналар балаларын сеніп толықтай бір күнге балабақша әкеліп тапсырады. Сол орайда ананың орнына ана бола білетін ол-балабақша тәрбиешісі. Балабақша баланың өмірге аттаған алғашқы қадамы. Басқан алғашқы қадамынан баланың болашағы қаланады. Әрбір кішкентай ғана бүлдіршінді өмірге енді аяқ басқан сәтте көңілінің кілтін тауып, олардың тұлға болып қалыптасуына сүбелі үлес қосатын алтын ұя. Аса сабырлықты, шыдамдылықты, жылулықты қажет ететін үлкен кәсіп иелері жұмыс атқарады. Өйткені бұл мамандық иелерінің мойнына, ешнәрседен хабары жоқ, мыңдаған тарыдай ғана бүлдіршіндердің бойына білім нәрін сеуіп, тәрбие ұрығын егіп, таудай азамат етіп шығару міндеті жүктелген. Отбасында еркелеп, өз дегенін, қалауын орындатып қоятын ерке балалар да жоқ емес. Бір үйдің кенжесі, бірі тұла бойы тұңғышы. Бірақ, балаларға бірдей тәрбие беріп, бірыңғай тәртіпке баулитын ортатағы да балабақша. Бақшадағы оқу қызметері бес дағды бойынша іске асып барлығы ойын түрінде балалар бойына білім нәрін сусындатады. Тілін дамытып ортаға бейімдеп қарым-қатынасқа икемдейді.

Тәрбиеші балаларға білім беру үшін баланың іс-әрекеті ойын арқылы ойлау дағдыларын, таным белсенділігін арттырып, көздеген мақсатқа жеткізуші. Қиыны мен жеңілі, қызығы мен қуанышы мол болған еңбек жолындағы педагогикалық ұстанымым – үнемі жаңалыққа ұмтылып, алдыңғы қатардан көріну және әр баланың бойынан жақсылық тауып, бұлақтың көзін ашу арқылы биік мақсаттарға жетелеу. Болашақтың қақпасы-әрбір бақша табалдырығын аттаған бүлдіршіндердің қадамдарында ертеңге деген нық сенім,

жүректерінде патриоттық сезімдері жалындаған ұлт ұрпағын тәрбиелейтін білім мен тәрбие беретін алтын қақпа болуы тиіс.

Қазіргі заман талабына сай өнерлі, шығармашылыққа бай, жан-жақты дамыған, өздерінің жағымды жақтарын көрсете білетін, өз ойларын ашық айтатын ұрпақ тәрбиелей отырып, мәңгілік ел болып қалыптасудың алғашқы қадамдары деп білемін. Салыстырмалы түрде сөйлейтін болсақ, кімнің пікірімен бөліссек те бақшаға барған баламен, бақшаға бармаған баланың арасындағы айырмашылық жер мен көктей. Қай жағынан болмасын – адамдармен қарым-қатынас жасағанда да, сөйлеу мәнерлерінде де, өз ойларын жеткізе білуде де тағысын сол сияқты көптеген құбылыстарда да айырмашылықты байқап жатамыз. Ата-ана балаларын балабақшаға берместен бұрын «ол жерде балам не үйреніп шығады, тәрбиеші қандай болады екен?» деген сұрақтар мазалайтын түсінікті. Сондықтан да бақша-тек балаға бас көз болып қарайтын, осы еңбектері үшін мемлекеттен жалақы алатын адамдардың жұмыс орны деп қарамау керек. Керісінше, бақша менің балама білмегенді үйретіп, жақсыны беріп, жаманнан жирендіретін, білімді де білікті мамандардың ордасы деп білуі керек. Сонымен бірге балаларын өздерінен де асқан жауапкершілікпен бала тәрбиесіне мән беретін – сенімді тұлғалардың мекені деп те баға беретіндей дәрежеге жеткізуіміз керек. Балабақшада дұрыс тәлім – тәрбие бере алсақ, ол ертең мектепке барып саналы түрде сапалы білім алуға тырысады. Соның нәтижесінде елін сүйген азамат болып шығады. Біз, тәрбиешілер, түрлі болашақ маман иелерін тәрбиелеп жатырмыз десем артық болмас. Болашақ заңгерлерді – әділдікке үйрету, дәрігерлерді – жауапкершілікке баулу, мейірімділікке үйрету, құрылысшыларды – нақтылыққа тәрбиелеу – барлығы тәрбиешінің қолында.

Сондықтан да өз бойымызда әділдік те, мейірімділік те, жауапкершілік те болу қажет. Баланың болашаққа қадам алып, жан-жағымен, қоршаған ортасымен танысып, ең бірінші білім, тәрбиемен сусындайтын орны – балабақша. Сондықтан тәрбиешілер бүгінгі күннің жаңалығынан сырт қалмай, үнемі ізденіс үстінде жүру керек. Токсан ауыз сөздің тобықтай түйіні «Ағаш түзу осу үшін оған қошет кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтылмаған. Сондықтан, алдымызға келген әрбір бүлдіршінге балабақшадан бастап тәлім-тәрбие беріп ұлтжандылыққа тәрбиелейік.

Бала бойындағы қабілетті ашу – дарындылығын тану

Жолбаева Гүлназ, «Балдырған» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі
Ақтөбе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Баланың ақыл-ойын жүйелеу, ойлау, қабілетін жетілдіру, дәлдікке үйрету, шындыққа тәрбиелеу мақсатында сауаттылыққа баулу – бүгінгі күн талабы.

Жаңа білім мазмұнын жүзеге асыру үшін оқытудың жаңа технологияларын пайдалану керек. Технология – білім мазмұнын жүзеге асыратын әдіс – тәсілдер жиынтығы. Технология – деген ұғым кең. Ол өнер, шеберлік, іскерлік деген мағынаны білдіреді. Сабақты жоспарлауда тәрбиешінің білімділігі, ізденім-

паздығы, меңгертуі, педагогикалық шеберлігі үлкен роль атқарады. Сабақ үстінде баланың көңіл-күйін, зейінін, әрекеттерін бақылау, қызығушылығын ояту, белсенділігін арттыру, тапқырлыққа баулу, ойлауға, танымдылығын дамыту үшін пікір алысу, шығармашылық қабілеттерін шыңдау тәрбиешіге байланысты. Педагог – тәрбиеші – баланы жігерлендіруші, қуат беруші. Баланың шығармашылық қабілетін дамыту мақсатында өткізілетін сабақ барысында жаңа технология элементтерін пайдалану тиімді. Бұл орайда баланы жалықтырып алмаудың жолдарын қарастырып, төмендегі тәсілдерді тиімді қолдану қажет:

Бала қабілетін ашуда тіл шеберлігіне көңіл бөлу;

Білімін қосымша әдебиеттермен толықтыру;

Жылы сөздер арқылы «сенің қолыңнан келеді», «сенің болашағың зор» – деп, үнемі балаға шабыт беріп отыру.

Яғни, әр тәрбиешінің алдындағы сәулелі мұрат шәкіртіне білім, тәрбие беріп қана қоймай, әр баланың «менін» ашу. Сол «менді» шығармашылық тұлғаға айналдыру. Күллі ғажайыптың ішіндегі ең тамашасы – жақсы тәрбиеленген адам. Сәбиді жоғары деңгейдегі білім мен адамгершілікке баулитын тәрбиешінің бойында барлық асыл қасиеттердің табылуы тиіс. Өйткені, тәрбиеші бала болмысын, жүзін көріп түзелер айна іспетті. Бала қабілетінің ашылуы үшін тәрбиеші жанамыл, білімді, іскер, қабілетті, жауапкершілік сезімді, жаңа технологияны толық меңгерген, өз ісінің шебері болуы керек.

Бала қабілеті ашылуы үшін:

Тәрбиеші білімін ұдайы жетілдіріп, кәсіби шеберлігін шыңдауы тиіс.

Бала білімі мен қабілетіне сеніммен қарау керек.

Баланы ақпарат, жаңалықпен қамтамасыз етіп отыру қажет.

Ата-анамен тығыз байланыс орнағаны жөн.

Баланы өмірге бейімдеуде дәл, дұрыс бағыт беріп, жеке ерекшелігіне көңіл бөлінуі керек.

Ж.Аймауытов «Баланың бойындағы туа біткен қасиеттерді дамытатын-оқыту мен тәрбие» деген. Сондықтан, баланың бойындағы ерекше қасиетті, шығармашылық қабілетті ашу – тәрбиешіге жауапты міндет.

Көбіне балалық шақта байқалатын табиғи нышандардың ойдағыдай үйлесіп келуінен туындайтын қабілеттіліктің түрі **дарындылық** деп аталады.

Дарындылық – адамның ой - өріс деңгейі мен өзіндік іс - әрекеттің ерекше өрістеуіне себепкер болатын, жан – жақты дамуының қайнар көзі, жекелеген қабілеттердің шарықтап дамуының нәтижесі.

Баланың танымын алғашқы күннен бастап дамыту құралы да, баланың бойында оқу мен білімнің, тәрбиенің негізін қалыптастыратын да ойын әрекеті болып саналады. Қай ғалымды алмайық өздерінің ойын туралы еңбектерінде «Ойын баланың жетекші әрекеті» деген сипаттама береді, өйткені ойын баланың алдынан өмір есігін ашып, оның шығармашылық қабілетін дамытады. Дарынды балалардың басшылық әрекетінің басымдығы басқа балаларға қарағанда интеллектуальдық біліктілігі және ойлау, қабылдау жылдамдығының жоғары болуына байланысты. Ол ойын барысында балалардың әрекетіне қарап, ойнаушының жіберген қатесін алдын ала көріп, оны жөндеу үшін билікті өз қолына алады. Бұндай әрекеттер көбінесе ересек, естияр топтарында көрінеді. Даярлық тобына келген кезде бұндай іс - әрекеттің түрі өзгереді. Дарынды балалар топтық ойыннан гөрі жеке ойындарды қажет ете бастайды. Жеке ойындармен жеке жұмыс кезінде балалардың іс - әрекетке қызығушылығы немесе бір істі аяқтауда, зерттеушілік, танымдылық қабілеттерінің туындағаны байқалады. Дарынды балалармен жеке тақырыптық жұмысты мынандай жоспарда жүргізуге болады:

зерттеу объектісін тауып, тақырыбын анықтау;

оны шешудің әртүрлі жолдарын қарастыру;

материалды жинастыру;

алынған материалды хабарлау;

қортындыны қорғау.

Дарынды балалармен жұмыс жасау барысында бақылау, эксперимент, тест, анкета, әңгіме әдістері кеңінен қолданылады. Осылардан алынған нәтижелер қағаз бетіне түсіріліп, нәтижесі шығарылып отырады... Осы нәтижелерді ескере отырып тәрбиешілерге және ата – аналарға нұсқаулар беріледі. Баланың дарынды әрекетіне көңіл аудармау, оны байқамау оның бойындағы шығармашылық қасиетті басып, оның көңіл – күйіндегі қуанышты жағдайларды сөндіруге әкеліп соғады. Балалардың жасаған заттарына міндетті түрде көңіл аударып, одан көрме ұйымдастырған жөн. Тәрбиеші, ата – ана, психолог бірлесіп жұмыс жасаса дарынды балалардың дамуы толыққанды нәтиже береді. Ендеше, әр баланың жеке қабілетіне қарай, интеллектуалды дамуы жеке тұлғаның дарындылығын, талантын, қабілетін дамыту – дарынды балалармен жұмыста ең басты нысана.

Қорыта келгенде егеменді еліміздің келешегі мен кемелі білім мен ұлағатты тәрбиеге байланысты. Дарындыларды ертерек табу, олардың игілігін көру бүгінгі күннің көкейтесті мәселелерінің бірі. Олай болатын болса қоғам қажеттілігі мен сұранысын қанағаттандыратын өмір сүру қағидаларын меңгеруге кең көлемде білім алған жоғары деңгейде түсіну қабілеті бар дарынды балаларды тауып, танып, танытып, тәрбиелеу біздің, педагог – ұстаздардың негізгі міндеті.

«Асық ойыны – ұлттық қазынамыз»

Дабылова Айнаш, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтөбе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Балалардың қимыл-қозғалыстарын реттеу, кеңістікті бағдарлай білу, көрнекі іс-әрекеттік, көрнекі-бейнелік, сөздік-логикалық ойлауды сатылай қалыптастырып, шымдамдылық, сабырлық тәрізді бірлескен әрекетті қолдана білуге тәрбиелеу. Ұлттық құндылықтарға ерекше мән бере отырып, асық ойындарын жанғыртып, балалардың саусақ моторикасын дамыту, мергендікке, шапшаңдыққа, ептілікке, дене құрылысының жақсы қалыптасуына, балаларды ұйымшылдыққа, достыққа баулу.

Асық ойынының мектеп жасына дейінгі балаларға арналған түрлерін зерттеу, іздену.

Қазақтың ұлттық ойыны-асық ойынын дамыту.

Өткенді зерделеп, келешек ұрпаққа насихаттау.

Мектепке дейінгі ұйымда ұлттық құндылықтар арқылы балаларды толыққанды дамыту

Мергендікке, шапшаңдыққа, ептілікке, денесінің дұрыс қалыптасуына ықпал ететін ұлттық ойындар – асық ойындарын ойнату қажеттілігі;

Асық ойындарынан дамытушы орта құру арқылы балалардың қызығушылықтарын туғызу;

Үлгілік бағдарламаның мақсатында айқындалған әр баланың қызығушылықтарын, ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, ұлттық құндылықтар негізінде балалардың әлеуметін ашу;

Балалар жан-жақты жеке тұлға ретінде қалыптасады;

Асықты тиімді пайдалану арқылы ұлттық құндылықтарымызбен таныстырып, құрметтеуді үйренеді;

Мергендікке, шапшаңдыққа, сабырлыққа, ұқыптылыққа дағдыланады, Отанға, ұлтына деген сүйіспеншілік, құрдастарымен достық қарым-қатынастары қалыптасады, патриоттық сезімдері артады.

1. Балаларды қиялмен жайлауға апару. (Ұшақпен, көлікпен)

2. Жайлауға барып асық неден алынатынын және де асық иірімімен таныстыру.

3. Асықтарды түстеріне қарай санап салу.

4. Балаларға цепафан бетіне асықтың бейнесін бояуға батыру арқылы бейнесін түсіру.

Балалар ендеше мен сендерге ата бабамыздан келе жатқан ұлттық ойынға ойнайтын асық туралы кішкене мағлұмат айтып берейін.

Асық-қазақ халқының ұлттық ойыны.

Асық төрт түлік малдың сүйегінен алынады. Оның түрлері көп. Атап айтқанда сақа, кеней, шүкейт, көктабан және тағы басқа да түрлері бар. Асықтың тұрысының өзі әртүрлі боп бөлінеді. Алшы, тайке, бүге, шіге, омпы, шоңқай. Асықтың осы тұрыстарынан оң жақ және сол жақ екенін ажырата аламыз. Асық ойыны-қазақ халқының ежелгі өте кең тараған ойындарының бірі.

-Жарайсыңдар! Олай болса асық туралы мақал-мәтел білеміз бе?

Асық ойнаған азар,

Доп ойнаған тозар

«Асықты түсіне қарай қорапшаға сал»

Қоржыннан төгілген түрлі-түсті асықтарды өз түсіне қарай ажыратып, қорапшаға орналастыру.

Түстерді атай білуге ажырата білуге үйрету. Баланың танымын қалыптастыру.

«Массажды асық»- асықты фетр бетіне ыстық желім арқылы жапсыру. Балалар күндізгі ұйқыдан тұрған кезде аяқтарымен басып өтеді. Осылайша балалар дене мүшелерін танумен қатар бір-біріне көмектесуді, дененің дұрыс, ненің бұрыс екенін түсіне алды және бір-біріне көмектеседі. Асықтан жасалған массаж балалардың денесіндегі барлық бұлшық еттерін, нүктелері үшін пайдалы. Баланың ұйқысы ашылады, сергиді.

«Қазақтың ұлттық ойындары»

«Атқа міну мәдениеті»

Абдрахманова Гүлжахан, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтөбе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Қайырлы күн құрметті қонақтар, балабақша ұжымы, ата-аналар!

Бүлдіршіндердің қызығушылықтарын зерделей келе қазақтың ұлттық «Атқа міну» мәдениеті, ат үстіндегі ұлттық ойындарға тоқтала келіп, жобамызды «Атқа міну мәдениеті» деп қолға алдық.

Жобаның мақсаты:

Халқымыздың тарихи-мәдени мұраларының түрлері сан алуан. Солардың қай-қайсысы да адамға, соның игілігіне қызмет етуге бағытталған. Осындай аса құнды игіліктердің

бірі – ұлттық ойындар. Ұлттық ойындардың келешек ұрпаққа тәрбиелік мәні зор.

Қазақтың ұлттық ойындарының түрлері өте көп:

Жабайы аңдарды танып білу үшін және қырағылыққа ептілікке тәрбиелеу үшін, ата-бабаларымыздың ұлттық ойын түрлері: «Аксерек, көксерек», «Арқан тартыс», «Тақия тастамақ», «Бәйге.» «Ат сайысы».

«Көкпар тарту», «Теңге алу», «Қыз қуу» «Ханталапай». «Білектесу».

Атқа міну мәдениеті мен жылқы шаруашылығы жер жүзіне Ұлы даладан тарағаны тарихтан белгілі. Еліміздің солтүстік өңіріндегі энеолит дәуіріне тиесілі «Ботай» қонысында жүргізілген қазба жұмыстары кезінде табылған жылқы сүйектерін зерттеу негізінде дәлелденді. Мұнда табылған заттардың азу тістерінде ауыздықтың ізі қалған. Ол жерден сол замандағы ат әбзелдері кәдімгі құрық, теріден тігілген шалбар, тізеден асатын тері етік, тымақта табылған. Және де ботайлықтар пайдаланылған керамикалық ыдыстардан қымыздың жұғынын анықтаған. Ботай қонысында жүргізілген қазба жұмыстары жылқының тұңғыш рет қазіргі Қазақстан аумағында қолға үйретілгенін дәлелдеді. Демек атқа міну мәдениеті Ұлы даладан тараған деп айтуға толық негіз бар.

Жүргізуші: Салтанат апай.

Пайдасы.

Жеті қазынамыздың өте киелі үй жануарының бірі – жылқы. Жылқының төлі-құлын. Бізге берер пайдасы мол.

Жылқы етінен жал, жая, қазы, қарта, шұжық әзірленеді. Қымыз биенің сүті, өте шипалы сусын. Оны өкпе ауруына емдік ретінде қолданады.

Жылқыны көлік ретінде пайдаланамыз.

Көбінесе, арбаға жегеміз. (отын, шөп, су, жүк тасығанда

Жүргізуші: Үй жануары жылқы туралы толық мағлұмат алдық деймін.

Қазақтың ұлттық биі: «Бәйге» (ересек топ тәрбиелеушілерін ортаға шақырамыз.)

Ат әбзелдерінің түрлерімен таныстыру үшін ортаға біздің ата-анамыз Асылбекті шақырамыз.

Ата-анамен жұмыс (Көрме)

1-Ата-ана Асылбек: ат әбзелдерін атап, олардың пайдалану тәсілдерін түсіндіріп береді.

Ер-тұрман – салт мінетін ат тұрманының жалпы атауы. Оған ер, тоқым, жүген, нокта, айыл, өмілдірік, құйысқан, қамшы, тұсамыс, шідер жатады.

Ер – әбзелдің негізгі ағаш тұғыры (бөлігі). Ол екі қастан (алдыңғы және артқы), екі қапталдан, белағаштан тұрады. Қазақы ер, құранды ер, шошак бас ер, үйрек бас (құсбас) ер, қазық бас ер, қозықұйрық ер сияқты түрлері болады. Рулық белгісіне қарай алтай ер, найман ер, үйсін ер, керей ер, адай ер, қызай ер деп те бөлінеді. Сапасына қарай алтын ер, күміс ер, сондай-ақ еркек және әйел ері де болады. Ағаштан жасалып, тұтас ойылған ерді ойма ер деп атайды.

Өмілдірік – ер кейін кетпес үшін аттың омырауына шеттік арқылы тағылатын, әсемделген, шекетулеген өте сәнді әбзел.

Құйысқан – ер ат мойнына кетпес үшін ат құйрығы астынан екі жамбас үстімен ер шеттігіне жалғасатын күмістелген әбзел.

Тоқым – ер астынан келетін, былғарымен қапталып, киізден жасалған әбзел.

Тебінгі – атқа үзенгі тимес үшін және киім ат терімен бүлінбес үшін тоқымға жалғасатын әбзел.

Үзенгі – жезден, темірден жасалған атқа міну үшін қолданылатын тұрман.

Жүген – ат басына кигізілетін негізгі әбзелдің бірі. Ол екі жақтаудан, желкеліктен, кекілдіктен, кеңсіріктен, сулықтан, ауыздықтан, сағалдырықтан, шығыршықтан және тізгіннен тұрады.

Нокта – жүген астынан түсетін әбзел.

Шылбыр – жылқы ноктасына тағылатын берік еспе бау.

Жүргізуші: Гүлжахан апай. Ата анамыз көрмеде ер-тұрман түрлерімен таныстырған болатын, соның бірі балаларға арналған ері-Ашамай ер.

Ер бала дүниеге келгенде қазақ оған арнап жаңа туған құлын бәсірелейді. Сол бәсіресіге ашамай жасатып, баланы мінгізген.

Қазақ дүниеге ұл келсе ерекше қуанған, өйткені атқа мінер жылқы жалын ұстар ұрпағым деп ұлықтаған, атқа мінгізген бұл рәсімді ашамайға мінгізу деп атаған екен. Бұл бала үшін ата-ана туыскандары үшін ерекше оқиға.

Көрініс. «Ашамайға мінгізу салты.»

Әже сөзі: Ал отағасы Марлен сүндетке отырғалы бері кара киізден тоқым басып едім, ашамайына ерттерсің. (жас бала есі кіріп төрт-бес жасқа келгенде оған бәсіре тай тарту етіледі, егер балаға арналған бәсіре аты үйретіліп мінуге жарап тұрса онда баланы соған мінгізеді).

Әке сөзі: Әке апа немерелеріңіз жігіт болып, ат жалына жармасқан соң, өзіне арнап, Әсет шеберге арнатып ашамай ерін жасатқан едім.

Ата сөзі: -Бәрекелді!

Құтты болсын, бәрекелді! Ия дұрыс айтасың!

Ашамайға мінбеген бала балама?

Ата батасы: Ал ақ тілек, ақ тілек,
Атқа тоқым сал білек,
Атқада жақсы шаба біл,
Жасыңнан малды баға біл,
Өнеге онер таба біл,
Аймағыңа жаға біл,
Жолсыз жерде жол баста,
Жаугерлік болса қол баста,
Сәйгүлің сай болсын,
Тілегім осы әу баста!

Баланың қолына аттың тізгіні мен қамшы ұстатады. Аналар шашу шашып, тілектер айтады. Бала мінген атты, жетекке алып, көрші қолан ауылды аралатады. Бұл дәстүр бала жүрегіне мен азамат болдым деген сенім ұялатады. Ұрпақты еңбекке адамгершілікке тәрбиелеудің ұлттық бағыты ашамайға мінгізу.

Жүргізуші: Бұл дәстүр бала жүрегіне мен азамат болдым деген сенім ұялатады. Ұрпақты еңбекке адамгершілікке тәрбиелеудің ұлттық бағыты ашамайға мінгізу.

Ән: «Тұлпарым.» Аманғалиев Барлас.

Жүргізуші: Қыранды тұлпар зуылдай
Тізгінді шауып жөнелсе,
Жігімі сұңқар, қыз-құдай!

Ойын деп шіркін осыны айт

Көргенде кімдер қызықпайд.

Жігімі жетіп қызды сүйсе, – деген жыр бұл ойын жөнінде небір көркем елес беріп тұрады.

Ендеше «Қыз қуу» ойынын ойнайық.

Жүргізуші: Бүгінгі отырысқа өңкей білекті, жүректі, қажырлы жігіттер жиналған сияқты. Олай болса жігіттеріміздің күшін сынап көрейік.

Ойын: «Бәйге», «Хан талапай ойыны» Асық ату,

Ойын: Қазақтың ұлттық ойыны: «Арқан тарту».

Жүргізуші: Салтанат апай.

Ақын – жазушы Тайыржан Оразханның Жылқы туралы өлеңін қабыл алыңыздар. **Тобымыздың тәрбиеленушісі:** Алтай Еркеназ.

Жобамызды қортындылау үшін, Көкпар президентінің әкімшілігі Үсенғалиев Айбат: жылқы жануарымен қатысы бар ұлттық ойындарға сипаттама береді.

Көкпар. Көкпарда негізінен ешкі тартылады. Өйткені оның терісі мықты. Көкпарға берілетін ешкіні бауыздап, басын, төрт сирағын кесіп алып тастайды. Сонан соң суға

салып салқындатады. Сонда терісі оңай жыртылмайтын болады. Көкпардың шарты бойынша ортаға тасталған ешкіге аттылар бір уақытта ұмтылады. Кімнің, ептілігі артық болса, сол ешкіні көтеріп алып топтан бөлектеніп шығады. Ол енді көкпарды ешкімге берместен, төрешілердің алдына әкеліп тастатуы керек. Мәреге жеткенше көкпар бірнеше қолдан өтеді.

Жүргізуші: Құрметті балалар, ата-аналар, қонақтар. Жобамызды аяқтай келе: Атқа міну мәдениеті атты жобамызға ат салысып, қатысқан ата-аналарымызға, шақырылған қонақтарымызға көп-көп рақмет айта отырып, дендеріңіз сау болсын, отбастарыңыз аман болсын, уақыттарыңызды бөліп келгендеріңізге рақмет. Атқа міну салты мәңгілік болсын демекпіз! Балабақша меңгерушісі Асел Қаржауқызын ортаға шақырамыз.

Оюлар сыр шертеді

Шинбаева Жанар, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтобе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Мақсаты: Мектеп жасына дейінгі балаларды «Ойната отырып-тәрбиелейміз» «Ойната отырып – оқытамыз» бала бойына ұлттық құндылықтарды ұштастыра білетін ұлтжанды тұлға тәрбиелейміз.

Міндеттері:

1.Ұмыт қалып бара жатқан салт дәстүрлерімізді дәріптеу.

2.Ұлттық құндылықтарды балалардың бойына сіңіру арқылы ұлттық ойындарды ұштастыру.

Педагог сөзі:

Киіз үй — көшпенді халықтарының негізгі баспанасы; Ол — көшпенділердің тез жығып, шапшаң тігуге, яғни көшіп-қонуға ыңғайлы үйі.

Киіз үйдің ерекшелігі біріншіден көшіп-қонуға қолайлы болса, екіншіден, жазда салқын, қыста жылы болады. Үшіншіден, ұлттық ою-өрнекпен әшекейленіп үйдің қай ұлтқа тән екенін білдіріп тұрады.

Киіз үйдің құрылымы- Оның қабырғасы торлап көктелген керегеден тұрғызылады. Ал керегеден жоғары иілген уықтардан қаусырыла күмбез шығарылады. Уықтардың басы дөңгелене жайылған керегенің аша басына айқастырыла байланып, ұшы (қаламы) шаңыраққа шаншылады. Үй киіздері-қабырғасына туырлық, үстіне үзік, төбесіне түндік жабылады. Оған ағаштан оюлап жасалған «сықырлауық»деп аталатын жарма есік орнатылады. Киіз үйдің ішіндегі жабдықтары (жас ағаш, сандық, көрпелер мен жастық, бесік, тамақтанатын стол) Киіз үйдің жабдықтары ою-өрнекпен безендірілгенін балаларға түсіндіру арқылы арнайы тігілген кубиктермен танымдық зияткерлік дағдыларын қалыптастыру үшін «Кілемше құрастыр» ойыны ойнатылады.

Ойын: «Кілемше құрастыр»

Шарты: Балаларға арнайы тігілген кубиктерден төрт құлақты қошқар мүйіз кілемшесінің үлгісін көрсете отырып, екінші кубиктерден төрт құлақты қошқар мүйіз кілемшесін құрастыру.

Балаларға арнайы дайындалған лэпбук пен көленкесін тап ойынын ойнату.

(Балаларды жылқышы атайдың ауласына жылқылармен таныстыруға алып бару.)

Жылқышы атай жылқылардың жасына қарай өсуі туралы мағлұмат бере отырып,

«Ашамайға мінгізу» салт- дәстүрі көрсетіледі.

Жаңа ән: «Тұлпарым»

Қимылды ойын: «Көкпар»

Көкпар - ұлттық ат спорты ойындарының бірі.

Ойынның шарты: Екі топтан бірдей көлемде балалар шығады. Олар салт атты адамды бейнелейді. Алаңның бір бұрышына (отау) қойылады. Шеңбердің дәл ортасына Көкпар қойылады. Жарыс басталар кезде екі топтың балалары, орталық шеңбердің сыртында тұрады. Жарыс алаңындағы төрешінің хабары бойынша басталады. Көкпар тарту қатысушылардың санына байланысты 5- 8 минут аралығында өтеді. Көкпаршылардың мақсаты - орталық шеңберде жатқан Көкпарды өз тобының «отауына» жеткізу. Көкпар отауға жеткізілгеннен кейін алаң ортасынан қайта басталады. Белгіленген уақыт ішінде қай топ Көкпарды өз отауына көп жеткізсе, сол топ жеңіске жетеді.

Қорытындылау.

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеудің басты міндеті балалардың балабақшада бала өзін сүйкімді әрі қайталанбас тұлға ретінде сезінуі тиіс. Сіздерге және сіздердің бүлдіршіндеріңізге осы бағытта шығармашылық тілейміз.

Балаларды мадақтау. (Оюлар, жылқы жануарының суреттері)

«Балапан жұлдыз»

Еришева Роза, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтобе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

«Біртұтас тәрбие бағдарламасын» іске асыру жөніндегі «Өнерлі бала» байқауы.

«Біртұтас тәрбие бағдарламасының» мақсаты: Жалпы адамзаттық және ұлттық құндылықтарды бойына сіңірген еңбекқор, адал, саналы, жасампаз азаматты тәрбиелеу.

Міндеттері: Балалар айтысы, би, хореография, театр қойылымдары, музыкалық аспаптарда ойнау. Балалардың бойындағы өнерін шыңдау, ұлттық мұраны қастерлеуге, қазақ тілін дамыту, балаларды татулыққа тәрбиелеу

Жүргізуші: Армысыздар өнер сүйер, қадірменді көрермендер.

- «Біртұтас тәрбие бағдарламасын» іске асыру мақсатында өткізіліп жатқан «Балапан жұлдыз» өнерлі балалар байқауына қош келдіңіздер

Қаракөз: Сәлем. сәлем достар
Ән мен күй төгіліп,
Інжу – маржан шашайық
Қонақтарды таң қалдырып
Өнерден күмбез жасайық!

Қаракөз: бүгін көптен күткен сәт!

-Байқауымызды бастамас бұрын балаларымыздың өнерін бағалаушы сарапшыларымызбен танысып алайық.

-Өрине дұрыс айтасын!

Бақшамыздың меңгерушісі: Асел Қаржауқызы

Бақшамыздың музыка жетекшісі: Бекзат Нұрбергенұлы

Бақшамыздың психологі: Айсауле Мақсотқызы

- Ал біз қазылармен танысып алдық. Көрермен дайын, сен дайынсыңба?

-Ия дайынмын

- Олай болса бастаймыз

- Бастасақ, бастаймыз!

Жүргізуші: Ел ертеңі болар, бүгінгі кішкентай бүлдіршіндер!

Бақшамыздың кішкентай, ортаңғы, ересек топтарына тапсырма берілген болатын, Сол берілген тапсырма бойынша ортаға шақыраылады.

1-кезең: Аққайың және Ботақан кіші тобының кішкентай бүлдіршіндері, би өнерін көрсетеді.

2-кезең: Күншуақ және Айгөлек ортаңғы тобының бүлдіршіндері ән өнерін көрсетеді.

3-кезең: «Аққайың және Балапан тобының бүлдіршіндері мәнерлеп оқу өнерін көрсетеді.

«Балапан жұлдыз байқауына өнерлерін паш етуге

келген бақшамыздың өнерлі балаларын қошеметпен ортаға шақырайық.

Биші қыз, гажап еді биің қандай.

Бойыңа бар сұлулық жиылғандай,

Бұралып тал шыбықтай иілгенде,

Биші қыз, билеп кеттің тербетіле.

1-кезең: бишілерімізге кезек берейік.

(Балалар кезегімен өнерлерін көрсетеді)

Би: «Көңілді балалар»

Әнші бала ән салады бұлбұлдай

Айтты маған жәй дыбыспен сыбырлай

Ән айтамын ән айтамын жалықпай

Әндері оның неткен сұлу әсем-ай.

2-кезең Ән: Күншуақ және Айгөлек тобының әнші бүлдіршіні Мырзекенова Айарудың орындауды «Әжстайым» әнімен шақырамыз.

(Балалар кезегімен өнерлерін көрсетеді)

«Өлең-сөздің патшасы, сөз сарасы» -деп Абай атамыз айтқандай

3-кезең- мәнерлеп оқу өнері.

Ендеше бүлдіршіндерді мәнерлеп оқу өнерімен қошеметтеп ортаға шақырамыз

1. А.Құнанбаевтың «Күз» өлеңі Исмагулова Айзада

2. А.Құнанбаев «Құлақтан кіріп, бойды алар» орындайтын Алтай Еркеназ

3.Мұқағали М өлеңі «Ана» орындайтын Темірханұлы Айдархан

4. Мұқағали М өлеңі «Үш бақытым» Мырзекенова. Айару

5. Мұқағали М өлеңі «Отан» Айбекқызы Аяла.

6. Мұқағали М «Үш бақытым» өлеңімен Айназым Әсетқызын шақырамыз.

(Балалар кезегімен өнерлерін көрсетеді)

Жүргізуші: Кім жеңді? Кімнің жұлдызы жарық болды? оның бәрін бізге баяндаушы сарапшыларға сөз кезегін берейік.

Балалар грамотамен марапатталады.

«Біртұтас тәрбие бағдарламасының» мақсатында ұйымдастырылған бақшамыздың өнерлі балаларына арналған «Балапан жұлдыз» атты байқауымыз өз мәресіне жетті. Бәріде қуанышты. Балапанарымыздың талабына нұр жаусын. Сау болыңыздар.

-Сау болыңыздар!

Метеп жасына дейінгі балалаың музыкаға деген қызығушылығын арттыру жолда

Максимов Бекзат, «Балдырған» бөбекжай-бақшасының музыка жетекшісі
Ақтобе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Музыка – адам сезімінің нәзік тілі, яғни адамдардың бір-бірімен эстетикалық тәрбие беруде адам өмірінде музыканың атқаратын ролі аса зор. Сондықтан жастайынан балаларды музыка мәдениетіне тәрбиелеу ісін жан-жақты ойластырып, олардың музыкалық талғамын әрдайым дамытып отыруға мейлінше көңіл бөлуіміз керек.

Музыка-қоғамдық сананың формасы ретінде адамдардың эмоционалдық сезіміне тікелей ықпал етуші эстетикалық тәрбие құралы. Музыкалық шығармаларды аспаптарда ойнап үйрену, орындау жеке тұлғаның эстетикалық, эмоционалды-сезімдік, құндылықты сана-сезімін дамытып, қалыптастырады, әсемдікті қабылдап, сезінуге талпындырады. Ол эстетикалық тәрбиенің басты мақсаты болып табылатын жеке тұлғаның эстетикалық талғамын, эстетикалық идеясын қалыптастырады, болмыстағы құбылыстар мен өнер туындыларындағы әсемдікті саналы түрде қабылдай білуге үйретеді және өзіндік шығармашылық қабілеттерін дамытады.

Адамның өнер арқылы қалыптасуы, адамның тәрбиесін, және дүниелік мәдениеттің құндылығын көбейту, оны бағалай білу және шығармашылықты терең меңгеру-ол балаларға мектепке дейін білім беретін мекемелердің мақсаттарының бірі. Бұл мақсаттың шешімі тек қана ұстаздар және ата-аналардың нақты байланысында, өзара әрекеттесуінде, қарым-қатынаста шешілуі мүмкін.

Мектепке дейінгі жас – бұл жас балаларды өнерге, шығармашылыққа, музыкаға сүйіспеншілік сезім оятуға, баланы қатыстыруға өте қолайлы кездің бірі.

Музыка – балалардың эмоционалдық сезімдеріне әсер етіп, сонымен бірге музыка рухтың тәрбиеленуінің үдістерін қалыптастыруға, мәдениет сезіміне, жан-жақты дамуына да әсер етеді. Әдеби және музыкалық шығармалардың көркемдік айкындылығы анық болмаса, ол шығармалардың балаларға беретін тиімділік әсері болмайды. Ауызша тәсілде міндетті түрде бейненің жарқын болуы қажет, сонда баланың эмоционалдық сезім оянады, суреттің, тапкының, әннің не тапсырманың мағынасын, мәнін түсінуге, жетуге көмектесіп, кейіпкердің көңіл-күйін сезіне білуге, бірге қуанып, уайымдай білуге, көркемдік құралдарының айкындығын сезінуге бейімдеп баулу керек.

Ән салу-ол балалардың ең сүйікті музыкалық әрекетінің бірі, себебі музыкалық әрекет балаларды көп нәрселерге үйретеді, дамытады. Музыка көп деген эмоционалдық, музыкалық, танылатын процестерден жасалған.

Балабақшада отетін ән сабақтары арқылы мен балалардың музыкаға деген қызығушылығын, қарым-қатынасын, бейімділіктерін және музыкалық даму деңгейлерін дамытып отырамын.

Балабақшадағы әрбір жеке сабаққа даярлығы да едәуір ізденісті, шығармашылықты талап етеді, сондықтан жұмыстың алғашқы кезеңінде оқу материалының мазмұнын ойластырып аламын. Музыка сабағында тек бағдарламада қарастырылған оқу материалдарымен шектелмей, оқулықтарда, көмекші құралдарда берілген дидактикалық материалдарды мейлінше терең меңгеріп отыру керек. Мектепке дейін баланың ән салу орындау шеберлігін көтеру үшін мен музыка сабағын қызықтыра өткізуге және ойыншықтар, қуыршақ театрының қуыршақтарын қолданып отырамын.

«Менің қонжығым»

Ажібаева Мансия, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы» МКҚК-нің тәрбиешісі
Ақтобе қаласы, Ойыл ауданы, Ойыл селосы

Мақсаты: Балалардың қоршаған орта түсініктерін қалыптастыру барысында жабайы жануар аюдың баласы қонжықпен таныстыру.

Ойындар арқылы қонжық туралы мағлұмат беру.
Қыс мезгілі туралы айту, жұмбақ жасыру.

Балалардың ойлау қабілетін дамыту.

Мейірімділік сезімге тәрбиелеу.

Ресурстар: Тақырыпқа қажетті көрнекіліктер.

Коммуникация дағдылары: «Сұрақ жауап»

Шарты: Түрлі түсті асықтардың көмегімен, астында жасырынған суреттерді атау

-Балалар орман аңдар сендерге ұнады ма?

- Кеттік онда барайық.

Тауға шықсам-қалың қар

Сайға түссем қалың қар

Шырша үсті қалың қар

Байқаңдар қар астында

Ұйықтап жатқан аю бар

Балалар орманның ауасы қандай тамаша бәріміз бірге тыныс алу жаттығуын жасап жіберейік.
Мұрнымыз бен ауаны жұтамыз, ауызбен шығарамыз.

Балалар қараңдаршы мына жерде әдемі қорапша жатыр екен, үстінде хаты бар екен.

(Хатты оқиды)

-Амансындар ма балалар!

-Бұл сандықта ерекше бір жануар бар, қорапты ашу үшін жұмбақ шешуіміз керек.

-Балаларда өз жұмбақтарын айтады.

Жұмбақ жасыру

Қорбандаған жануар

Қыс болса ұйықтап қалады

Бұл қай жануар? (Аю)

Балалар қарайық, қораптың ішінен не шығады екен?

Ғажайып сәт: (Әуен ойнайды) Қонжық шығады

Қонжық: Сәлеметсіздер ме балалар?

Сәлеметсіз бе қонжық!

Балалар, бұл аюдың баласы, қалай атайды?
(Қонжық)

Балалар Қонжық жылап тұр. Біз қонжыққа көмектесеміз бе?

Аю, қонжық қайда өмір сүреді? (Орманда) олай болса

Балалар қонжықтың дене мүшелерімен танысайық
Қонжықта бас бар, 2 көзі бар, тұмсығы бар, аузы

бар, 2-құлағы бар, іші бар, 2-аяғы бар, құйрығы бар.

Балалар Қонжық әлі жылап тұр. Қонжыққа көмектесеміз бе?

Балалар қане бәріміз қонжықтың артынан еріп жүрісін салайықшы.

Қонжық қуанып қалсын. Балалар сендердің көп достарың бар, ал қонжық жалғыз, достары жоқ.

Қонжыққа көмектесеміз бе?

Таным дағдысы бойынша дамытушы ойын:

1. «Қонжықтар»

Мақсаты: Балалардың ойлау қабілетін дамыту, бала эмоциясына ерік беру.

Шарты: Қонжық бейнесін құрайды.

2. «Түстерін тап»

Шарты: Түстерді ажырата білу.

Шығармашылық дағды:

«Қыс мезгілі»

Мақсаты: Баланың қол моторикасын дамыту.

Шарты: Талға сұқ саусағымен қарды бейнелеу.

Денсаулық дағдысы:

1. «Менің қонжығым»

Мақсаты: Бала зейінін шоғырландыру

Шарты: Қонжықты тамақтандыру

-Балалар Қонжықтың Құлпынайы шашылып қалыпты теріп береміз бе?

2. «Себетін тап»

Мақсаты: Шапшаңдыққа, қимыл қозғалысын қалыптастыру

Шарты: жерде жатқан жемістерді теріп себетке салу.

Ормандағы аюдың,

Құлпынайы көп екен,

Теріп теріп алайық,

Себеттерге салайық!

Балалар қонжық не жейді?

Қуанышты сәт: Балалар қараңдаршы ана жерде бір апан тұр, барып көрейік кім тұрады екен. Балалар бұнда аю тұрады екен қараңдаршы. Аюмен амандасу.

-Көңілді кездесу.

Аю: Балалар, менің Қонжығымды тауып бергендеріне сендерге көп рахмет. Біздер апанымызға кіріп ұйықтауымыз керек. Сау болыңдар.

(Сау бол аю қонжық сендерге да тәтті ұйқы тілейміз)

Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы, Ойыл селосындағы
«Балдырған» бөбекжай-бақшасынан фотокөрініс

Ақтөбе облысы, Ойыл ауданы, Ойыл селосындағы
«Балдырған» бөбекжай-бақшасынан фотокөрініс

